

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

**Pedagogická práce s nadanými dětmi z pohledu
plzeňských mateřských škol**

Bakalářská práce

Barbora Janoušková

Předškolní a mimoškolní pedagogika

obor Učitelství pro mateřské školy

(2009 – 2013)

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Pavla SOVOVÁ Ph.D.

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne 24. června 2013

.....

Barbora Janoušková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Pavle Sovové, Ph.D. za odborné vedení a pomoc při zpracování bakalářské práce.

Obsah

Úvod	5
1. Vymezení pojmu nadání.....	6
1.1. Definice nadání	6
1.2. Nadání a talent – synonymum či nikoli?	8
1.3. Modely nadání	9
2. Druhy nadání.....	11
2.1. Intelektové nadání	12
3. Nadané děti a jejich rozpoznávání	13
3.1. Charakteristika nadaných dětí	13
3.2. Projevy chování nadaného dítěte v předškolním věku	16
3.3. Identifikace nadaných dětí.....	17
3.3.1. Identifikace nadaných dětí předškolního věku	19
3.4. Možné problémy spojené s nadáním.....	20
3.4.1. Dvojí výjimečnost	21
4. Vzdělávání nadaných dětí	23
4.1. Rozvíjení potenciálu nadaných předškolních dětí.....	23
4.2. RVP PV	25
5. Praktická část	26
5.1. Výzkumná část	26
5.1.1. Cíle a předpoklady výzkumné sondy.....	26
5.1.2. Výzkumné metody a popis realizace výzkumné sondy	26
5.2. Rozhovory	27
5.3. Dotazník	33
5.3.1. Předvýzkum.....	33
5.3.2. Vlastní výzkumná sonda.....	34
5.3.3. Výsledky dotazníku v grafické podobě.....	35
5.4. Vyhodnocení a závěry	40

6. Závěr.....	41
Resumé.....	42
Seznam literatury.....	5
Seznam příloh.....	7

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si zvolila, protože na své náslechové praxi jsem se setkala s potencionálně nadanými dětmi. Byly ve třídě 4-5 letých dětí a jednalo se o dvojčata – 2 chlapce. Když jsem na praxi poprvé přišla, ihned jsem si jich všimla, ve třídě samozřejmě vyčnívali, snažili se ostatním dětem pořád s něčím radit a vše muselo být po jejich, jinak nastal problém. Zajímali se o spoustu témat, ale nejvíce je asi zajímal svět zvířat. Nejvíce je zajímali dinosauři, znali spoustu druhů, včetně jejich latinských názvů.

Trochu mě to vyděsilo, protože jsem opravdu netušila jak s nimi pracovat. Když jsem s nimi zkoušela hrát nějaké hry, vždy vynikali nad ostatními a bylo vidět, že se nudí.

A tak jsem se rozhodla, že se na tento problém podívám trochu více zblízka, abych příště byla připravená. Postupně jsem zjistila, že mne toto téma opravdu zaujalo a rozhodla jsem se, že si ho zvolím jako svou bakalářskou práci.

V teoretické části se nejprve zabývám definicí pojmu nadání a uvádím zde některé modely nadání od světových odborníků. V další kapitole se věnuji jednotlivým druhům nadání se zaměřením na intelektové nadání.

Třetí kapitola je věnována hlavně rozpoznávání nadání u dětí. Nejprve se věnuji charakteristice nadaných dětí a pak různým metodám rozpoznávání, jako jsou IQ testy, standardizované testy výkonu, didaktické testy a testy kreativity. Na závěr této kapitoly jsem se zaměřila na problémy spojené s nadáním, jako je například hyperaktivita.

V poslední kapitole teoretické části se věnuji hlavně vzdělávání nadaných dětí a RVP.

V praktické části své bakalářské práce se chci zaměřit na problém práce s nadanými dětmi. Jako metodu výzkumu jsem si zvolila polostrukturovaný rozhovor s ředitelkou MŠ, která se dané problematice věnuje již řadu let. Na základě rozhovoru sestavím dotazník pro učitelky plzeňských mateřských škol, ve kterém se chci zaměřit hlavně na problémy při práci s nadanými dětmi a jak se s nimi vypořádat. Na závěr práce jsem uvedla několik praktických námětů, pro využití v praxi.

1. Vymezení pojmu nadání

1.1. Definice nadání

Problematice nadaných jedinců je více než sto let věnována pozornost odborníků, avšak není dosud stanoveno jednotné vnímání základních pojmů. (Machů, E., 2010)

Jak vidíme z předchozího textu, tak téma nadaných jedinců není ve světě žádná novinka, věnují se mu odborníci více než sto let, u nás se toto téma začalo více prolínat do podvědomí veřejnosti zejména v posledních letech a setkal se s velkým ohlasem, nejen ze stran rodičů, ale také ze stran pedagogů.

V poslední době vyšlo velké množství publikací zaměřujících se na problematiku spojenou se vzděláváním nadaných dětí a jejich výchovou. Existuje velké množství definic pojmu nadání. Většina se však shoduje v tom, že jde o soubor schopností, díky kterým jedinec dosahuje nadprůměrných výkonů v oblasti tělesné či duševní.

Pedagogický slovník definuje pojem nadání jako: „*schopnosti člověka pro takové výkony určitých činností, intelektuálního nebo fyzického charakteru, které se mohou jevit jako výjimečné ve srovnání s běžnou populací. Podle některých teorií je nadání přirozenou vlastností každého normálního jedince (každý má dispozice k něčemu). V pedagogickém pojetí převládá tradiční představa o nadání jako o výjimečné složce osobnosti některých jedinců, zejm. nadání intelektuálního typu (např. pro osvojování cizích jazyků, umělecký talent aj.)*”¹

Psychologický slovník (Hartl, Hartlová, 2000) definuje pojem nadání jako soubor vloh, které mají určitý předpoklad k úspěšnému rozvíjení schopností; nejčastěji je to používáno ve spojení s jedinci, kteří podávají nadprůměrné výkony při činnosti tělesné či duševní.

Další definice, kterou bych zde chtěla uvést je od manželů Fořtíkových

„*Nadání může být chápáno z různého pohledu. Může jít o:*

- 1. kvalitativně osobitý souhrn schopností, které podmiňují úspěšné vykonávání činnosti;*
- 2. všeobecné schopnosti nebo všeobecné prvky schopností, které podmiňují možnosti člověka, úroveň a vlastnosti jeho činnosti;*
- 3. rozumový potenciál nebo inteligenci; celostní individuální charakteristiku poznávacích možností a schopností učit se;*
- 4. souhrn vloh, vrozených daností, projev úrovně a vlastností vrozených předpokladů*
- 5. talent, existenci vnitřních podmínek pro dosahování vynikajících výsledků v činnosti.*”²

¹ Citace: Průcha, Walterová, Mareš, Pedagogický slovník, 2003, str. 131

² Citace: Fořtík, Fořtíková, Nadané dítě a rozvoj jeho schopností, 2007, str. 12

Gearheart, Weishahn a Gearheartová (1988) in Jurášková 2006 rozdělují definice nadání a způsoby jejich identifikace do tří proudů:

- **Definice založené na inteligenčním kvocientu**

Jedinci, jejichž hodnota **IQ** přesahuje danou hranici, jsou považováni za nadané. Identifikujeme je za pomoci akademického výkonu, testů inteligence, matematických testů apod.

- **Definice založené na talentu**

Vycházejí z prokázaného nadprůměrného výkonu v určité oblasti (hudba, tanec, matematika apod.). Zde se při identifikaci uplatňují výkonné testy (v oblasti matematiky a přírodních věd), v případě uměleckých talentu je za potřebí expertní odborný posudek.

- **Definice založené na kreativitě**

Tvořivost pokládají za základní složku nadání, ale nejde jen o tvořivost uměleckou, Ale o kreativitu v nejrůznějších oblastech lidské činnosti.

V roce 1972 v USA, vznikla jedna z nejvýznamnějších definic nadání. Vznikla na základě dvou letého pozorování nadaných dětí na amerických školách. Publikoval ji pracovník amerického ministerstva školství spolu s alarmujícím zhodnocením tehdejšího stavu amerického školství. Zpráva byla přednesena před kongresem USA a zároveň definovala, co je to nadání a nadané dítě a v jakých oblastech se nadání může vyskytnout. Tato zpráva znamenala velký průlom v oblasti vzdělávání nadaných dětí. Byla uznána skutečnost, že nadaní mají specifické vzdělávací potřeby a nároky a byli vyčleněni jako zvláštní skupina se specifickými vzdělávacími potřebami, která vyžaduje diferencovaný vzdělávací přístup. To podnítilo vznik speciálních institucí, jejichž cílem bylo zajišťovat lepší podmínky pro nadané děti (Portešová, www.nadanedeti.cz)

„Nadané a talentované jsou ty děti, které jsou identifikovány kvalifikovanou osobou, a které jsou díky výrazným předpokladům schopni podávat vynikající výkony. Tyto děti potřebují diferencované vzdělávací programy a služby nad rámec běžných služeb, poskytovaných běžnou třídou, aby tak mohly přinést příspěvek sobě i společnosti. (Passow, 1993, in Portešová, Š.)”³

³ Citace: Portešová, Šárka, www.nadanedeti.cz

1.2. Nadání a talent – synonymum či nikoli?

V práci se pojmy nadání a talent používají jako synonyma a to z toho důvodu, že kritéria pro jejich odlišení jsou stále nejasné.

„Slova nadání a talent lze použít k označení různých pojmů, ale nejednotnost autorů v této otázce je taková, že se jejich rozdílné používání stává spíše překážkou porozumění, než aby ho usnadnilo.“⁴

Také v pedagogickém (Průcha, Walterová, Mareš, 2003) a psychologickém (Hartl, Hartlová, 2000) slovníku jsou pojmy nadání a talent vykládány, jako synonyma.

Přestože většina autorů se shoduje a uvádí ve svých publikacích nadání a talent jako synonymum, najdou se i tací, kteří s tím nesouhlasí a snaží se pojmy, za každou cenu diferencovat.

Všeobecně lidé rozlišují nadání a talent takto: nadání je spojováno s intelektovými činnostmi, (matematika, jazyky, atd.) kdežto talent se týká činností neintelektových (sport, umění, atd.).

Jedna z rozdílných definic nadání a talentu je Musilova analýza z roku 1982, ve které se zabýval společnými a rozdílnými znaky nadání a talentu, popsaná v publikaci (Hříbková, 2009). Za společné považoval to, že oba pojmy jsou definovány jako určité předpoklady na straně osobnosti, které podmiňují mimořádně úspěšnou činnost, výkon a produktivitu v určité oblasti. Autor také zjistil, že jsou stanovovány kvantitativní a kvalitativní rozdíly mezi těmito pojmy. Kvantitativní rozdíl spočívá v tom, že talent je většinou definován jako vysoký stupeň nadání. Kvalitativní rozdíly rozlišil podle:

- **Geneticky-vývojového hlediska** (nadání je považováno za vrozené, ale talent je považován za výsledek vývojové interakce s prostředím)
- **Obsahového hlediska** (nadání je používáno ve vztahu k přírodním vědám, kdežto talent k humanitním oborům)
- **Stupně všeobecnosti** (nadání je často pojímané, jako všeobecná inteligence a talent jako úzce vymezené schopnosti)

O další rozdělení, tentokrát i pojmové se pokusili někteří naši psychologové např. Miroslav Kodým (1978). Nadání vztahují spíše k dědičným dispozicím (tedy ke genotypu) a talent k již rozvinuté, prostředím a vzděláním ovlivněné podobě (tedy k fenotypu). (Dočkal, 2005)

Ve své práci budu nadále užívat termíny nadání a talent jako synonyma.

⁴ Citace: Dočkal, zaměřeno na talenty, aneb nadání má každý, 2005, str. 244

1.3. Modely nadání

„Koncepce a modely nadání svou přehledností podávají výstižný obraz o nadání nejen o jeho vnitřní podstatě, ale i o činitelích, které vedou k vyústění předpokladové složky nadání do nadprůměrného výkonu.“⁵

Jako první bych zde uvedla **Renzulliho** model 3 kruhů

Renzulliho model 3 kruhů

Je známý a poměrně hojně aplikovaný model nadání. Zejména proto, že upozorňuje na nepřesnosti poznávacích modelů, které se zaměřují hlavně na úroveň inteligence. Renzulli naopak nadání vnímá jako spolupráci tří základních složek, které jsou v harmonii.

1. Nadprůměrná schopnost, v tomto případě se jedná o inteligenci.
2. Zaujetí pro úkol – jde o vysokou motivaci, odolnost, vytrvalost a pracovitost.
3. Tvořivost – originální myšlení a tvůrčí vynalézavost (Machů, 2010)

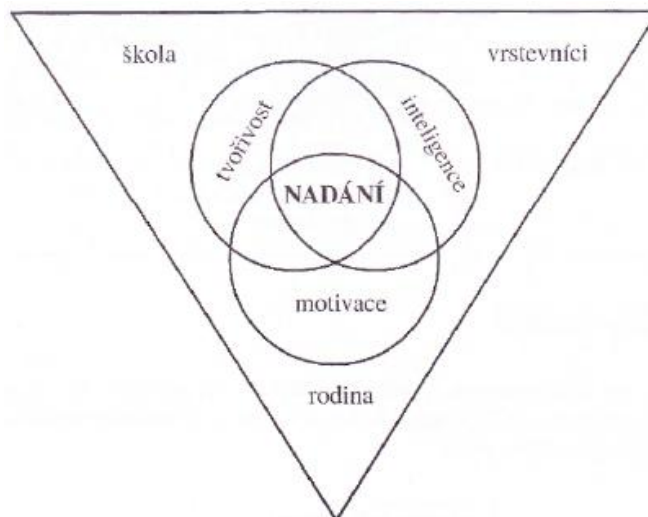
Obrázek č. 1: Renzulliho „model 3 kruhů“ převzato z: Machů, 2010

Mönksův „vícefaktorový model nadání“

Mönks (1999) in Jurášková, 2006 dále rozšířil Renzulliho model - o sociální prvek. Zasadil Renzulliho tří kruhový model do kontextu

- **školského prostředí**
- **rodiny**
- **vrstevníků**

⁵ Citace: Jurášková, Jana, základy pedagogiky nadaných, 2006, str.17

Obrázek č. 2: Mönksův „vícefaktorový model nadání“ převzato z: Machů, 2010

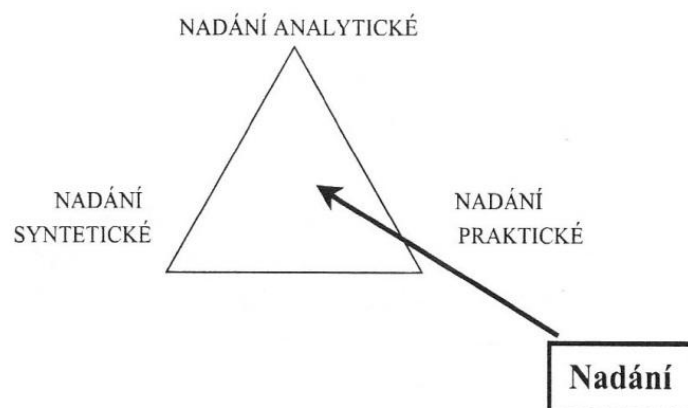
Zdůraznil tak význam prostředí, ve kterém se nadání realizuje a zároveň vliv rodiny, ale i svých vrstevníků a v neposlední řadě edukační vlivy. (Machů, 2010)

Jako další bych zde uvedla model R. J. Sternberga (1997)

Sternbergův „triarchický model nadání“

(Machů, 2010) R. J. Sternberg je autorem „triarchické teorie inteligence“. Hlavním faktorem této teorie, je nesouhlas s objektivitou měření IQ inteligenčními testy. Sternberg zpochybňuje, že jsou tyto testy schopny hodnotit míru přizpůsobení jedince v neznámých situacích a také dodává, že konvenční testy se zaměřují pouze na jednu složku inteligence. Sternberg inteligenci popisuje jako schopnost dobře uvažovat, zapamatovat si důležité informace, ale i schopnost učit se ze zkušeností.

- Analytické nadání – schopnost řešit problém a rozumět mu. Tato inteligence lze změřit IQ testy.
- Syntetické nadání – schopnost adaptace na novou situaci
- Praktické nadání – schopnost aplikovat analytické či syntetické nadání do praxe

Obrázek č. 3: Sternbergův triarchický model nadání převzato z: Machů, 2010

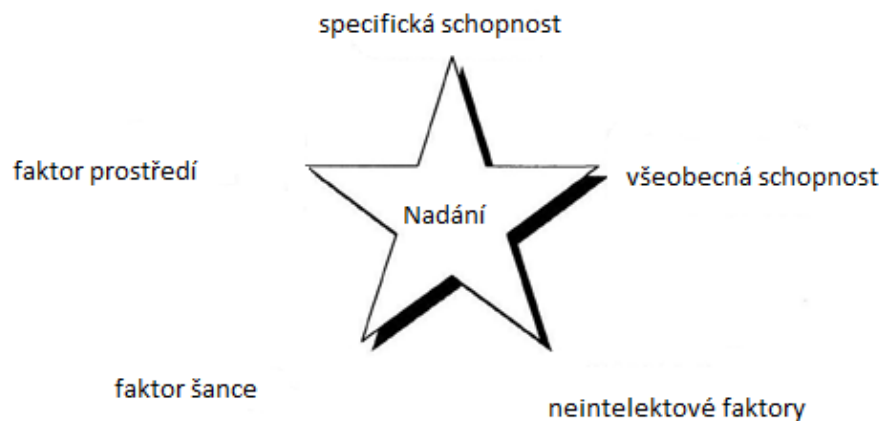
Jako poslední bych zde ráda uvedla model A. J. Tannenbauma

Psychosociální model A. J. Tannenbauma

(Machů, 2010) Jeho definice nadaných jedinců klade důraz na tzv. realizační složku nadání. Rozlišuje mezi tvůrci – jedinci, jež vymýšlejí nové nápady a mezi konzumenty – ti pouze přebírají teorie od ostatních.

Ve svém modelu nám přednesl 5 faktorů, jejichž spolupůsobení má vliv na realizační složku nadání.

- Všeobecná schopnost - intelektová schopnost, jež dopomáhá jedinci ke kvalitním výkonům
- Specifická schopnost - je to schopnost výjimečného výkonu v některém z oceňovaných oborů lidské činnosti
- Neintelektové faktory – zahrnují sociální a emocionální složku, sebevědomí, motivace
- Faktor šance – události v životě člověka, které zásadně ovlivňují průběh života jedince
- Faktor prostředí – vliv prostředí, ve kterém se jedinec rozvíjí (škola, rodina, přátelé)

Obrázek č. 4: psychosociální model A. J. Tannenbauma převzato z: Machů, 2010

2. Druhy nadání

Nadání se může projevovat v různých oblastech a schopnostech nadaného dítěte.

Uvedu zde rozdělení podle (Marlandové, Clarkové, Kingové a jiných in Jurášková, 2006) kteří nadání rozdělily podle druhu do těchto oblastí:

- **Intelektové** – intelektové nadání je zde definováno jako: nadprůměrná všeobecná intelektová schopnost, která je rovnoměrně rozložená pro různé intelektuální oblasti.
- **Akademické** – akademické nadání je zde definováno jako vysoké schopnosti pro některou akademickou oblast nebo oblasti

- **Tvořivé** – tvořivé nadání je zde definováno jako: vysoké schopnosti, které se projevují v oblasti tvořivé produkce
- **Vůdčí** - vůdčí nadání je zde definováno jako: vysoké schopnosti k „řízení a reprezentaci lidí a iniciování událostí a situací ve prospěch ostatních“⁶ (Khatena, 1992, in Jurášková, 2006).
- **Umělecké** – umělecké nadání je zde definováno jako: vysoké schopnosti pro vizuální nebo reformační oblast umění (např. výtvarné umění, hudba, tanec, dramatické umění)

Jako další příklad rozdělení bych zde uvedla rozdělení podle amerických expertů (DeHaan a Havighurst in Fořtík, Fořtíková, 2007)

- **Intelektové schopnosti** – jsou nejvíce spjaty s úspěšností ve škole. Jsou zde zahrnuty: verbální, početní, prostorové, paměťové schopnosti a základní rozumové funkce. Jejich kombinace je základem pro další druhy talentů.
- **Kreativní myšlení** – jde o schopnost rozpoznat problém, tvořit myšlenky nebo nové produkty a vymýšlet jiné využití materiálů a objektů.
- **Vědecké schopnosti** – jde o schopnost využívání algebraických symbolů a čísel a využívání různých vědeckých metod. A je zde zahrnuta i přirozená zvědavost o světě přírody.
- **Vůdcovství ve společnosti** - jde o schopnost dosáhnout vytyčených cílů, anebo o tzv. manažerské schopnosti – pomoci skupině dosáhnout vytyčených cílů.
- **Mechanické schopnosti** – tyto schopnosti jsou úzce spjaty s talentem v umění, vědě a strojírenství. Jde o schopnost prostorové představivosti, manipulace s předměty a samozřejmě vizuální vnímání nejjemnějších detailů, rozdílu anebo podobností.
- **Talent v krásném umění** – toto nadání je důležité pro: umělce, spisovatele, hudebníky, herce a tanečníky

2.1. Intelektové nadání

Úroveň rozumových dovedností je základním předpokladem nadaného dítěte či žáka.

Odborníci se domnívají, že intelekt tvoří základ pro rozumové nadání. Většina autorů se shoduje na tom, že nadání nelze posuzovat pouze na základě výsledku inteligenčního testu.

(Fořtík, Fořtíková, 2007)

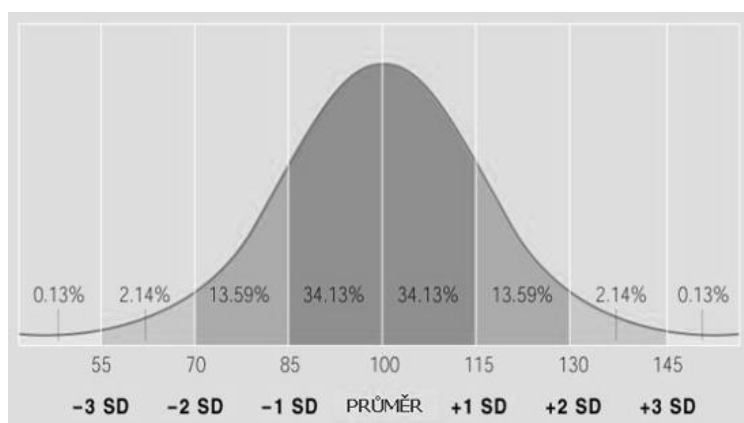
(F. Gagné in Jurášková, 2006) rozpracoval stupně intelektového nadání na základě výsledku inteligenčního kvocientu.

⁶ Citace: Jurášková, Jana, základy pedagogiky nadaných, 2006, str. 21

- **mírně nadaní** - tvoří horních 10% populace s IQ 120 a více
- **středně nadaní** - s IQ 135 a více tvoří horních 1% celkové populace
- **vysoce nadaní** – s IQ 145 a více tvoří 0,1% populace
- **výjimečně nadaní** – s IQ 155 a více tvoří 0,01% populace
- **extrémně nadaní** – s IQ nad 165 tvoří 0,001% populace

(Nordby (2002) in Jurášková, 2006) uvádí trochu jiné členění

- **bystrý jedinec** - IQ 115 a více
- **nadaný jedinec** - IQ 130 a více
- **vysoce nadaný jedinec** - IQ 145 a více
- **výjimečně nadaný jedinec** - IQ 160 a více
- **velmi vysoce nadaný jedinec** - IQ 175 a více

Obrázek č. 5: Gaussova křivka inteligence převzato z: Jurášková, 2006

Na obrázku je znázorněna Gaussova křivka rozložení inteligence podle směrodatných odchylek. 99% veškeré populace se pohybuje v rozmezí těchto šesti směrodatných odchylek. hranice IQ 130 byla přijata i mezinárodní organizací Mensa, jako rozlišující znak výrazného nadání. Mensa sdružuje jedince s vysokým intelektem.

3. Nadané děti a jejich rozpoznávání

3.1. Charakteristika nadaných dětí

Nadané děti jsou na rozdíl od ostatních jedinců, typičtí určitými charakteristikami. Každý nadaný jedinec však nemusí být nositelem všech, dokonce ani většiny typických charakteristik, ale je možné na něm rozpoznat určitou kombinaci některých vlastností, které souvisejí s nadáním. (Jurášková, 2006)

Autoři (Koopmans-Daytonová a Feldhusen (1987) in Fořtík, Fořtíková, 2007) navrhli výčet charakteristik, které nás upozorňují na zrychlené projevy vývoje v předškolním věku.

Jedná se o tři oblasti:

1. Oblast jazyka a učení

- Dítě dříve mluví, čte a zvládá jazyk na vysoké úrovni
- Má brzy širokou slovní zásobu
- Upřednostňuje užívání slov namísto činu v komunikaci
- Dítě rádo diskutuje a vyjadřuje se
- Má svůj vlastní způsob učení
- Dokáže déle udržet pozornost
- Klade velké množství otázek a ptá se na mnoho věcí
- Má dobré pozorovací schopnosti a dokáže si uchovat informace o tom, co pozorovalo, nebo četlo
- Rozumí abstraktním pojmům a umí je používat
- Chápe příčinu a následek
- Vydrží samo pracovat, anebo jen být delší dobu samo
- Každý problém je pro něj výzva
- Je okouzleno myšlenkou hry
- Zajímá se o různé druhy knih: atlasy, encyklopedie, faktografie
- Vybírá si aktivity, které jsou náročné, například šachy, nebo pěstuje různé sbírky, před pátým rokem věku
- Je výborné v hudbě, kreslení a jiných uměleckých aktivitách

2. Oblast psychomotorického vývoje a motivace

- Dítě dříve chodí
- Při aktivitách jako je psaní, stavění předmětů, nebo vybarvování, vykazuje ranou kontrolu jemné motoriky
- Je zvědavé, rádo objevuje věci a často se ptá „proč“
- Chce ovládat své okolí
- Rádo se učí
- Je hodně aktivní a cílevědomé
- V myšlení i jednání je nezávislé
- Má v oblibě projekty, u kterých je zapotřebí zjišťovat informace
- Jeho zájmy jsou široké a hluboké

3. Oblast psychosociálních charakteristik

- Méně spí
- Připadá si jiné než ostatní děti
- Více je závislé na dospělých
- S dospělými jedná efektivněji než s dětmi
- Nelíbí se mu, když ho dospělí neberou vážně a je citlivé na nečestné jednání dospělých
- Nemá rádo, když dospělí jednají nelogicky a nesystémově
- Zná globální problémy, např. válka, hladomor, smrt

Ovšem využití tohoto výčtu k účelům identifikace má své mezery. Tato metoda je spíše uplatnitelná pro fázi tzv. preidentifikace nebo nominace. Při identifikaci musíme rozšířit o metody psychologické s využitím standardizovaných testů a dotazníků. (Fořtík, Fořtíková, 2007)

Další metoda, která může dopomoci k identifikaci dítěte jsou vývojové škály.

V tabulce níže je uvedena škála, která srovnává mezníky ve vývoji u běžného dítěte a dítěte s vývojem o 30% urychleným (Farmer, 1996 in Fořtík, Fořtíková, 2007)

Tabulka č. 1: Vývojová škála, (Farmer, 1996) převzato z: Fořtík, Fořtíková, 2007

Vývojové mezníky	Normální vývoj	O 30% předčasný
<i>Hrubá motorika</i>		
Otočí se, převrátí.	3 měsíce	2,1 měsíce
Samo sedí.	7	4,9
Dobře stojí samo.	11	7,7
Samo chodí.	12,5	8,8
Vyjde schody.	18	12,6
Otočí stránky v knize.	18	12,6
Dobře běhá.	24	16,8
Skáče na obou nohách.	30	21
Jezdí na tříkolce s použitím pedálů.	36	25,2
Hází balon.	48	33,6
Poskakuje se střídáním nohou.	60	42
<i>Jemná motorika</i>		
Hraje si s chrastítkem.	3	2,1
Drží předměty mezi palcem a ukazovákem.	9	6,3
Spontánně čmárá.	13	9,1
Nakreslí postavu se dvěma částmi těla.	48	33,6
Nakreslí rozeznatelnou osobu s tělem.	60	42
Nakreslí osobu s krkem, rukama a oblečením.	72	50,4
<i>Rozvoj jazyka</i>		
Hlasově odliší dva různé zvuky.	2,3	1,6
Řekne první slovo.	7,9	5,5
Reaguje na jméno.	9	6,3
Breptá s intonací.	12	8,4
Slovní zásoba 4-6 slov.	15	10,5
Jména předmětů.	17,8	12,5
Slovní zásoba 20 slov.	21	14,7
Spontánně kombinuje několik slov.	21	14,7
Používá jednoduché věty.	24	16,8
Používá osobní zájmena.	24	16,8

Pojmem **mimořádně nadané dítě** označujeme jedince jehož výkony poukazují na nadání velmi záhy, nebo jsme u něj opakovaně zjistili vysoký osobnostní potenciál pro podávání mimořádných výkonů (např. tvořivý, intelektový, velký zájem o některou oblast lidské činnosti, pokročilé vědomosti a znalosti v těchto oblastech oproti svým vrstevníkům, vytrvalost při řešení úkolů). (Fořtík, Fořtíková, 2007)

3.2. Projevy chování nadaného dítěte v předškolním věku

(Mertin, Gillernová, 2010) se ve své publikaci snaží přiblížit chování a projevy nadaného dítěte předškolního věku

Vycházejí z faktu, že *„u nadaných dětí jsou již v tomto období pozorovatelné projevy, které se svou kvalitou i kvantitou liší od běžné interakce dítěte stejného věku se svým okolím.“*⁷

Zároveň však upozorňují na to, že porovnávat vzájemně chování a projevy dětí, lze jen u dětí ze stejné socioekonomické úrovně a kulturního zázemí.

Učitelé mateřských škol a rodiče, také mohou projevy pozorovat, jelikož jsou s dítětem v každodenním kontaktu. Zejména je důležité si všimnout projevů a chování dítěte v následujících oblastech.

Oblast jemné a hrubé motoriky

Děti brzy sedí, lezou nebo chodí a projevují zájem o drobné předměty kolem sebe. Už před třetím rokem, má velký zájem o kreslení. V předškolním věku již je schopné opisovat slova a kopírovat obrázky.

Kreativní oblast

V této oblasti je pro děti charakteristická bohatá fantazie a představivost. Využívají ji při výtvarné práci a hraní s hračkami. Rádi si pohrávají s různými nápady, zvláště při slovních hrách. Dokáží se nadchnout pro určitou věc a neustále rozpracovávat a obměňovat dané téma. (např. období kdy dítě stále kreslí auto, kresby neustále obohacuje o nové detaily a zároveň si chce stále hrát s auty, stavět z kostek garáž, povídat si o autech, prohlížet si knihy o autech a dokonce i zpívat písničky, ve kterých se zpívá o autech)

Intelektová oblast

Děti předškolního věku jsou již schopny číst a počítat, bez problémů, vytvářejí matematické úlohy a nacházejí vztahy mezi příčinou a následkem. Snadno si zapamatují různá fakta a události. Jsou neobyčejně zvědavé a neustále se vyptávají – typická je otázka „proč?“ Mají velký rozsah pozornosti.

⁷ Citace: Mertin, V., Gillernová, I., psychologie pro učitelky mateřské školy, 2010, str. 144

Oblast řeči

Děti brzy začínají mluvit ve větách a mají široký slovník. Jsou schopni se zaujetím naslouchat vyprávění druhých a pak příběh sami reprodukovat. Zajímají se o konec příběhu. Pokud nějakému slovu v příběhu nerozumí, chtějí znát jeho význam a pak se je sami snaží v řeči používat. V řečových projevech často používá metafory a analogie.

Sociální oblast

Děti se dovedou vcítit do problémů jiných dětí a jsou vstřícné. Rádi organizují a vedou skupinové hry a činnosti, jsou poměrně nezávislé. Používají své verbální dovednosti k ovlivnění druhých dětí. Nemají v oblíbě autoritativní komunikaci a často autority i zpochybňují – dávají věcné otázky na tělo a nebojí se poukázat na nepravdivost některých odpovědí. Před publikem vystupují odvážně a sebejistě, bez trémy, či rozpaků. Mají tendenci hledat si kamarády mezi staršími dětmi, nebo dospělými.

Specifické oblasti

V předškolním věku se ještě nedá mluvit o zájmech, protože děti rády zkouší všechno, co jim nabídneme. Ale na rozdíl od vrstevníků nadané děti poměrně dlouho vydrží u určité činnosti. Rádi poslouchají hudbu a zkouší hrát na hudební nástroje, mají smysl pro rytmus a pohybem těla reagují na změny tempa hudby. Jsou odvážné a pohybově nebojácné. Rády pracují s různými materiály ve výtvarných činnostech.

3.3. Identifikace nadaných dětí

„Nadaní se vyhledávají pro určitou konkrétní edukační nabídku, která je speciálně pro tuto populaci vytvořena a která může mít různé cíle i zaměření.“⁸
Při procesu vyhledávání nadaných jsou důležité dva pojmy: identifikace a výběr. Jak ve své publikaci uvádí (Mertin, Gillernová, 2010)

Identifikace nadaných dětí – je to proces vyhledávání těch dětí, které svým chováním předpoklady jsou vhodné k zařazení do speciální edukační nabídky pro nadané děti. to znamená, že při identifikaci se zaměřujeme zejména na tzv. **latentní talenty** – děti, které z různých důvodů nepodávají vysoké výkony v dané oblasti. Hlavním účelem této identifikace je tedy vyhledávání doposud neodhalených nadaných dětí.

Výběr nadaných dětí – jediným, nebo hlavním kritériem pro posouzení nadání je podávaný výkon v dané oblasti a pouze ty nejuspěšnější z dané oblasti, jsou zařazovány do speciálních edukačních nabídek pro nadané. Spíše se zde, ale setkáváme s dětmi staršího věku.

⁸ Citace: Mertin, V., Gillernová, I., psychologie pro učitelky mateřské školy, 2010, str. 147

Proces identifikace se skládá ze tří etap:

- První etapa – nominační: učitelé, rodiče či další osoby, mají možnost dítě přihlásit, pokud se domnívají, že splňuje dané požadavky pro vstup do speciální edukační nabídky.
- Druhá etapa – screening: provádí se prostřednictvím skupinových metod a na základě analýzy informací o přihlášeném jedinci – pomocí dotazníků od blízkých osob.
- Třetí etapa – zde je uplatňován individuální přístup. Individuální přístup je umožněn zejména tím, že do této etapy vstupuje menší počet dětí. Pracuje se zde výhradně s individuálními metodami.

V předškolním věku autor doporučuje používat dvoustupňovou identifikační strategii a v obou stupních aplikovat metody individuální.

Čím je dítě mladší, tím náročnější je jeho identifikace. (nedostupnost standardizovaných testů, resp. jejich nižší návratnost u malých dětí, není možné aplikovat osobní dotazník).

Na druhou stranu, je edukační působení efektivnější, pokud je dítě dříve zařazeno do vzdělávacího programu. (Jurášková, 2006)

Při identifikaci nadaného dítěte musíme počítat s nepřesnostmi a chybami (Porterová, 1999) in Jurášková, 2006) je rozděluje na dva typy:

- Pozitivní chyba – dítě se identifikuje jako nadané, ale ve skutečnosti nadané není
- Negativní chyba – při identifikaci, není rozpoznáno nadané dítě (tzv. neefektivní identifikace)

Abychom minimalizovali tyto omyly, doporučují (Porterová, Montgomery, Clarková a jiní) in Jurášková, 2006) použití více metod a měření při identifikačním procesu, rozdělují je na **kriteriální** – hledají projevy, související s nadáním a **normativní** – porovnávají potencionálně nadané dítě s běžnou populací.

Nejčastější používané metody identifikace jsou:

- **Pozorování** – rodiče, pedagogové a osoby, které jsou v dlouhodobém kontaktu s dítětem
- **Inventáře** – navazují na pozorování, otázky jsou zaměřené na výskyt určitého typu chování, které bývá charakteristické pro nadané děti, ale chybí zde porovnání s běžnou populací.
- **Portfolia** – jedná se o souhrn materiálů, které dokazují pokrok dítěte. Obvykle obsahují poznámky z pozorovaných projevů dítěte, fotodokumentaci výsledků činnosti vybrané učitelem, ale i činnosti vybrané samotným dítětem. Doplněno pozorováním ze strany rodičů.
- **Standardizované testy** – (intelligenční testy, výkonné testy, testy ke zjištění kreativity, specifického nadání) spousta autorů (Portešová, Clarková aj.) doporučují použití intelligenčních testů, pouze jako doplňku k ostatním formám identifikace. (Schechter 1999) nás upozorňuje, že zejména u malých dětí je nutná opatrnost při interpretování výsledků intelligenčního testu. Pokud potencionálně nadané dítě má nižší skóre, znamená to pouze to, že nepodalo dostatečný výkon v určitém čase. Naopak, pokud bude jeho

skóre vysoké, svědčí to o tom, že dokáže podat výkon na vysoké úrovni. U inteligenčních testů není jednotná hranice dosaženého inteligenčního kvocientu, která by opravňovala k identifikaci dítěte jako intelektově nadaného. (Terman 1925) stanovil hranici IQ na 135, častěji je však některými autory (Robinsonová 2000, Mönks a Ypenburg 2002) považována za hranici intelektového nadání IQ, které je dvě standardní odchylky od průměru, což je IQ 130

- **Posouzení** – jedná se zejména o umělecké druhy nadání a o posouzení výsledků prací odborníky
- **Dotazníky** – zaměřují se hlavně na zjištění motivace dětí, jejich zájmů, osobnostních vlastností a postojů

3.3.1. Identifikace nadaných dětí předškolního věku

Z vývojové psychologie víme, že před 6 rokem dítěte probíhají prudké vývojové změny. A proto je nutné věnovat pozornost nadaným dětem od útlého věku. Věková hranice pro určování nadání se tedy posouvá až do nejnižších věkových kategorií (od 1,5 – respektive 2-3 roku) kdy je možné pozorovat první charakteristické projevy mimořádných schopností a zrychleného vývoje. (Čihounková 2012)

V ČR není vyhledávání intelektově nadaných dětí institucionálně zastřešeno, není ani stanoven rámcově závazný postup a metody k vyhledávání latentně nadaných. Intelektové nadání je většinou odhaleno při vyšetření dítěte v pedagogicko-psychologické poradně, kam je ovšem posláno z jiného důvodu. (Mertin, Gillernová, 2010)

(Hříbková 1993 in Mertin, Gillernová, 2010) při identifikaci nadaných dětí předškolního věku se doporučuje zařazovat psychologické a pedagogické metody.

- **Psychologické metody** - na prvním místě je zde doporučováno **pozorování dítěte ve standardních situacích při činnostech**. Je to považováno za vhodnou identifikační metodu vzhledem k věku dětí.

Jedná se o činnosti zaměřené na oblast intelektu, řízení - vedení druhých, kreativity, vědy, čtení, matematiky, psychomotoriky a na uměleckou oblast. Ke každé oblasti je přidán jeden úkol a pomůcky k jeho řešení, a kritéria pro hodnocení vykonané činnosti. Další doplňkově užívané metody jsou **individuální testy inteligence a divergentního myšlení**.

U těchto testů se doporučuje obezřetné používání a interpretace výsledků. Je třeba mít stále na paměti, že prognóza vývoje v tomto věku je velmi pravděpodobnostní, jelikož na jeho vývoj působí řada dalších faktorů, včetně faktoru štěstí a náhody. Další součástí identifikačního postupu je **rozhovor s dítětem**.

- **Pedagogické metody** – zde dominují zejména **posuzovací škály chování dítěte**. Jsou v nich uvedeny časté projevy chování nadaných dětí předškolního věku. Rodiče, učitelé, nebo osoby

dítěti blízké, jsou v tomto případě posuzovateli. Hodnotí obvyklé způsoby chování nebo projevy dítěte v širokém spektru oblastí. U předškolních dětí jsou nejčastěji používány třístupňové škály (zřídka-někdy-často).

Rodiče musí vyplnit podrobný dotazník, který se vztahuje k dosavadnímu tělesnému, psychickému a sociálnímu vývoji dítěte. Vhodné je také zařadit metody zjišťující znalosti předškolních dětí (pro pokročilé).

Obecná zásada pro identifikaci a výběru v mladším věku je vycházet při závěrečném hodnocení z co největšího počtu metod, samotných výkonů dítěte a dalších informací, které nám umožní získat všestranný pohled na dítě.

3.4. Možné problémy spojené s nadáním

Někteří odborníci spojují nadané děti s určitými „problémy“ častěji než ostatní děti. Tyto problémy mohou mít vnější, ale i vnitřní příčiny. Vnější příčiny jsou následkem reakce okolí, na výjimečnost dítěte a vnitřní jsou spjaty s osobností dítěte.

Psycholog T. Webb 1993 in Machů, 2010) popsal možné zdroje problémů: uvedu zde jen některé příklady, vhodné pro nadané děti předškolního věku.

1. Nerovnoměrný vývoj: nadaní jedinci jsou charakterizováni jako děti s asymetrickým vývojem. Asymetrie se může týkat vztahu mezi rozvinutou kognitivní oblastí a méně vyvinutou fyzickou, motorickou a sociálně – emocionální oblastí. Což může mít za následek vznik několika nedorozumění.

- **Myšlení versus motorika** – nadané děti předškolního věku často plynule čtou, ale neumějí si poradit se základními motorickými dovednostmi (např. zavázat tkaničku od bot). Běžné jsou také méně rozvinuté grafomotorické schopnosti.
- **Myšlení versus verbální projev** – mají průměrně vyvinuté verbální schopnosti a proto nedokáží převést do srozumitelné podoby své originální a rozsáhlé myšlenky. Dochází pak k nedorozumění mezi vrstevníky, ale i dospělými a hrozí nebezpečí diagnostiky dítěte jako podprůměrného.
- **Myšlení versus emocionálně-sociální úroveň** – nadané děti s rozvinutým myšlením jsou schopni pochopit mnohé náročné situace, ale vzhledem ke své emocionálně-sociální úrovni je nedokáží přiměřeně zvládat.

2. Interpersonální vztahy – inteligentní děti potřebují partnery s podobnými zájmy a stejnými myšlenkovými pochody. V kolektivu vrstevníků běžné populace se cítí osaměle a nepochopeně. Vyhledávají tedy pozornost starších dětí anebo dospělých. Mají sklony neustále organizovat veškeré dění kolem sebe, dokonce si vymýšlejí vlastní pravidla a očekávají, že ostatní se jimi budou řídit.

Tím vyvolávají konflikty mezi sebou a okolím. Velmi často také nedokáží spolupracovat s ostatními ani navázat s nimi kontakty.

3.4.1.Dvojí výjimečnost

(Portešová) popisuje vzdělávací problémy spojené a nadanými dětmi.

Jsou to děti, které mají na jedné straně výjimečné schopnosti, ale na druhé straně trpí určitým handicapem. V anglické terminologii jsou označovány jako „twice exceptional“.

Jejich společným rysem je, že bývá těžké je identifikovat a často bývají označovány jako průměrné. Handicap a nadání se totiž často kompenzují, maskují.

Nejčastější kombinace rozumového nadání a diagnózy jsou:

- Nadané děti se specifickými vývojovými poruchami učení (dyslexií, dysortografií, dysgrafií).
- Nadané děti s poruchami chování ADHD, ADD.
- Nadané děti s Aspergerovým syndromem.

Nadané děti se specifickými vývojovými poruchami učení

Základní problémy, bránící úspěšné identifikaci nadání u těchto dětí bývají následující:

- Stereotypní očekávání - děti s určitou poruchou, nejčastěji s poruchou učení, jsou mentálně podprůměrné.
- Vývojové opoždění u dětí s poruchami učení - zejména ve verbální oblasti, která se projevuje často při čtení a psaní, způsobuje, že nejsou identifikovány jako nadané.
- Neúplné informace o dítěti - vedou k přehlížení jeho silných stránek.
- Nemožnost ukázat své nadprůměrné schopnosti - vzhledem k důrazu na verbální schopnosti ve vyučování.

Nejčastěji se nadané děti s poruchami učení řadí mezi následující tři typy skupin:

1. skupina - studenti jsou identifikováni jako nadaní, ale mají řadu problémů ve škole. Tyto děti, žáci i studenti, bývají často označováni jako líní, s nedostatkem motivace. Porucha učení nebývá u této skupiny odhalena. Dítě se s nadměrným úsilím snaží maskovat svůj handicap. Problém narůstá zejména ve školních oblastech, kde se musí rychle a správně číst, psát a učit se z paměti fakta.
2. skupina - skupina identifikovaná jako děti s poruchami učení, avšak bez výjimečných schopností. Řada neinformovaných pedagogů má tendence skupinu těchto dětí často výrazně

podhodnocovat. Intelektové schopnosti se dále nerozvíjí a dítě nedostává podnětné materiály, ztrácí motivaci a často na školu rezignuje.

3. skupina - nadprůměrné schopnosti a nadání se vzájemně maskují. Těmto dětem se nedostává ani kompenzace poruch učení, ale ani se nehodnotí a neidentifikují jako výjimečné. Ve škole jsou hodnoceni jako průměrní, bez problémů, ve skutečnosti fungují na nižší úrovni, než jsou jejich schopnosti.

Nadané děti s ADHD

Nadané děti se mohou ve škole často nudit. V důsledku toho se na sebe snaží upozornit, např. vyrušují a nedávají pozor. Proto bývají učiteli označeny jako hyperaktivní. Je třeba cílená, psychologická diagnostika za účelem stanovení, či vyvrácení ADHD.

(Lind, 1996 in Portešová) uvádí některé způsoby chování u dětí nadaných na jedné straně a hyperaktivních na straně druhé, ty nám mohou posloužit jako počáteční vodítka pro správnou diagnózu. Jde zejména o schopnost dlouhodobé (i několikahodinové) soustředěné pozornosti u nadaných dětí, pokud jsou skutečně zaujati.

Jak obecně odlišit nadání od ADHD?

Nadání – Když je něčím zaujato, tak projevuje méně nevhodné chování. Kontakt s podobně nadanými dětmi výrazně zmenšuje projevy nevhodného chování.

ADHD - Chování není ovlivněno zájmy a kontakt s jinými nadanými dětmi nemá pozitivní efekt na jeho chování.

Nadané děti s Aspergerovým syndromem

Aspergerův syndrom patří mezi pervazivní vývojové poruchy. Jedná se o celoživotní neurovývojovou poruchu, která má vliv na sociální a komunikační schopnosti jedince, tzn., ovlivňuje to, chování a komunikaci k ostatním. Z toho plyne narušení v oblasti komunikace, sociální interakce a představitivosti. Děti se syndromem AS mohou dosahovat IQ až 160. V případě podezření na AS syndromu, je zapotřebí včasná diagnóza, aby se vhodným, zejm. psychologickým a speciálně – pedagogickým vedením, předešlo možným problémům v pozdějším období, zejména v adolescenci (deprese, úzkosti, suicidální sklony...)

4. Vzdělávání nadaných dětí

4.1. Rozvíjení potenciálu nadaných předškolních dětí

*„V současné době převládá ve vzdělávání a výchově dětí **trend k integraci**, tj. nevykloučovat, stejně jako handicapované, ani nadané děti z kolektivu ostatních, ale obohacovat jejich výchovu a vzdělávání.“⁹*

Každé vyhledávání a identifikace nadaného dítěte jsou bezcenné pokud nebude následovat rozvíjející nabídka. Pro nadané dítě je nejdůležitější možnost své nadání rozvíjet. Pro učitele je výhodné zejména to, že většina činností pro nadané děti lze využít i při práci s běžnými dětmi, v upravené nebo lehčí variantě. Ve vzdělávacích nabídkách se zaměřujeme zejména na rozvoj sociálních dovedností, tvořivost a emocionální rozvoj dítěte. (Fořtík, Fořtíková, 2007)

Pokud chceme, aby práce s nadanými dětmi předškolního věku byla úspěšná a efektivní, musíme věnovat pozornost komunikaci a dodržování obecných pravidel interakce, které nám popisuje (Hříbková, 1999 in Fořtík, Fořtíková, 2007)

- **Uplatňovat neautoritativní komunikaci**

předškolní nadané děti mají často pocit vlastní samostatnosti. Pokud ji narušíme, berou to jako osobní křivdu. Pokud například doma je zaveden styl autoritativní výchovy, kde platí zákazy a příkazy bez dalšího vysvětlení sledovaného záměru. Děti se pak často uzavírají do sebe, nebo se brání útokem, protože vzniklé situaci neporozuměly.

- **Pozorně naslouchat dítěti**

už v předškolním věku je důležité soustředěné poslouchání potřebám dítěte a respektování jeho názoru. Pokud jsou děti výrazněji komunikativní dokáží celé hodiny líčit příběhy, co zažily anebo i jen vlastní fantazii, vymýšlet nová pravidla her.

- **Nenutit nadané děti do činností**

Nadané děti mají rády svá pravidla a rády řídí činnost druhých. Na straně druhé, nemusí být ochotné akceptovat pravidla dospělých. Pokud ovšem nerespektují stanovená pravidla a potírají pořádek, je třeba zasáhnout. Jestliže jsou, ale plně zaujati nějakou svou aktivitou a mi je budeme nutit do jiných činností, mohli bychom zničit jejich přirozenou touhu po objevování a nalézání nových principů svou vlastní cestou.

- **Dát dětem prostor pro prezentaci jejich výkonů a názorů**

pro harmonický rozvoj osobnosti je klíčový pocit uznání a obdivu od dospělých. K tomu přispívá, když dáme dětem prostor pro prezentování svých výtvorů, ale i myšlenek a nápadů.

⁹ Citace: Mertin, V., Gillernová, I., psychologie pro učitelky mateřské školy, 2010, str. 150

Hodnocení činností provádět spolu s dětmi a diskutovat o nich

Nadané děti bývají často citlivé na kritiku. Té se dá vyhnout, pokud do hodnocení činností zahrneme více osob a ještě lépe pokud samo dítě má prostor výsledek své činnosti zhodnotit jako první. Má tak možnost, citlivěji posoudit své nedostatky, ale učí se také vlastní reflexi svého výkonu. Postupně sám pozná, že kritika může být i velmi pozitivním faktorem osobního rozvoje.

Marie Čermáková ve své publikaci popisuje zásady práce s nadanými dětmi

Pedagogické zásady pro vzdělávání dětí s vyšším potenciálem (Čermáková, M.) ¹⁰

- Podporovat rozvoj rozumových schopností na vlastní úrovni a vlastním tempem
- Umožňovat dětem realizovat své zájmy a témata
- Podporovat jejich komunikační a sociální dovednosti
- Umožnit jim kompenzaci svých slabých stránek a harmonizovat osobnostní specifika
- Přistupovat k dítěti z pozice přirozené autority, vyvarovat se direktivnímu jednání. Děti musí cítit přirozený respekt. V zájmu dětí musíme vymezit hranice.
- Umožnit dětem vyniknout, ale zároveň je naučit prohrávat.

V předškolním věku jsou vhodné pro práci s nadanými dětmi – obohacující programy. Rozšiřují jejich všeobecný rozhled a dosavadní znalosti v různých oblastech, stimulují rozvoj osobnosti, protože poskytují uspokojení intenzivnějších potřeb a dokonce vyhovují rychlejšímu učebnímu tempu. Programy mají být zaměřeny globálně, aby stimulovaly rozvoj celého potenciálu dítěte. Efektivnější je připravit si program na delší dobu dopředu (půl roku, rok). Jinou možností je nasazovat různé úkoly příležitostně, když nám zbývá čas v režimu dne.

Při výběru konkrétních úkolů si musíme všimnout určitých skutečností. Ne všechny úkoly jsou totiž vhodné, nebo rozvíjející potenciál nadaného dítěte. Některé mohou být například příliš jednoduché, a nelze upravit jejich obtížnost.

Při výběru úkolů se řídíme těmito pravidly:

- Nevybíráme úkoly, které jsou úzce zaměřené, ale spíše komplexnější
- U úkolu by měla být možnost variace obtížnosti
- Vybíráme úkoly vhodné jak pro spolupráci, tak pro soutěživost
- Nebojme se zadat dětem také úkoly domů

¹⁰ Čermáková, M., PowerPoint prezentace

4.2. RVP PV

V RVP je kapitola zaměřená na vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí mimořádně nadaných. Rámcové cíle a záměry předškolního vzdělávání jsou společné pro vzdělávání všech dětí. Ovšem při vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je třeba cíle a záměry přizpůsobit tak, aby maximálně vyhověly potřebám a možnostem dětí.

Vzdělávání dětí mimořádně nadaných dětí

Rámcovost RVP PV nám umožňuje školní, třídní i individuální program, jeho obsah i podmínky přizpůsobit mimořádným schopnostem dětí a popř. doplnit nabídku dalších aktivit podle zájmů, schopností či mimořádného nadání dítěte. Nabídka však nesmí být jednostranná a nesmí omezit pestrost a šíři obvyklé vzdělávací nabídky.

Pojetí a cíle předškolního vzdělávání

„Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení.“¹¹

Dále je uvedeno, že *„za všech okolností budou maximálně podporovány individuální rozvojové možnosti dětí a umožňováno tak každému dítěti dospět v době, kdy opouští mateřskou školu, k optimální úrovni osobního rozvoje a učení, resp. k takové úrovni, která je pro ně individuálně dosažitelná.“¹²*

Je zde tedy zdůrazněna podpora tvořivosti dítěte a právě tvořivost je v souvislosti s rozvojem talentu či mimořádného nadání významná.

Vzdělávání nadaných dětí, také upravuje školský zákon viz. příloha č. 1

Pedagogové spolupracují se školskými poradenskými zařízeními, ale mohou také využít spolupráce s organizacemi, které se věnují nadaným dětem. Viz příloha č. 2

¹² Citace: RVP pro předškolní vzdělávání, str. 7-8

5. Praktická část

5.1. Výzkumná část

V praktické části jsem zkoumala, jaké mohou nastat problémy při práci s nadanými či potencionálně nadanými dětmi v běžných plzeňských mateřských školách (dále MŠ) z pohledu učitelek MŠ. Pro svůj výzkum jsem zvolila dvě metody, nejprve rozhovor s ředitelkou MŠ, která se aktivně věnuje problematice nadaných dětí a jejich vzdělávání a za druhé rozhovory pro učitelky běžných MŠ. V další části své BP popisuji celý postup, metody výzkumu, jaké jsem si kladla cíle a prezentuji výsledky.

5.1.1. Cíle a předpoklady výzkumné sondy

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jak učitelky v MŠ vnímají problematiku práce s nadanými dětmi.

Jako první jsem se zaměřila na přípravu, pro vzdělávání nadaných dětí (na vysoké či střední škole, vzdělávací kurzy).

Dále jsem chtěla zjistit, jaké problémy mohou nastat při práci s nadanými dětmi v MŠ, tedy na co by se měly, budoucí učitelky připravit.

Také mne zajímalo, zda učitelky v běžných mateřských školách věnují nadaným dětem více pozornosti a jakým způsobem: vypracovávají pro ně speciální úkoly, věnují jim více času?

Uvedené otázky lze formulovat jako následující předpoklady:

1. Učitelé nejsou ze studia na vysoké či střední škole dostatečně připraveni na práci s nadanými dětmi.
2. V běžné MŠ nastávají často problémy při výchově nadaných dětí.
3. Pokud jsou v MŠ nadané děti, učitelky jim věnují více pozornosti.

5.1.2. Výzkumné metody a popis realizace výzkumné sondy

1. metoda: **polostrukturovaný rozhovor** – s ředitelkami a učitelkami, které již pracovali s nadanými dětmi v plzeňských MŠ (záměrný výběr)
2. Metoda: **dotazník** pro učitele Plzeňských MŠ (uzavřené, polouzavřené a otevřené druhy otázek)

Jako první metodu jsem využila polostrukturovaný rozhovor s paní Mgr. Světlanou Cozlovou, ředitelkou 64. MŠ v Plzni. Hlavním bodem rozhovoru byly zkušenosti se vzděláváním nadaných dětí.

O druhý rozhovor jsem požádala paní Marii Čermákovou, která učí v mateřské školce v Holýšově a vede herní klub Maxík, pro rozumově nadané děti předškolního věku a jejich rodiče, také spolupracuje s organizací dětská Mensa. V tomto rozhovoru byl můj hlavní cíl, dozvědět se něco více o herním klubu Maxík a systému NTC learning.

Na základě rozhovorů jsem sestavila dotazník pro učitele Plzeňských MŠ, obsahuje otázky otevřené, uzavřené a polouzavřené.

Nejprve jsem s dotazníkem absolvovala předvýzkum. Rozdala jsem dotazník studentům učitelství pro MŠ na ZČU. Cílem bylo otestovat srozumitelnost a jednoznačnost otázek. Při předvýzkumu jsem rozdala celkem 20 dotazníků a na základě zjištěných nepřesností jsem dotazník upravila do finální podoby a rozdala učitelkám Plzeňských MŠ.

5.2. Rozhovory

Rozhovor A

Nejprve jsem poslala e-mail s žádostí o rozhovor pro svou BP a posléze jsem si domluvila přesný termín a místo konání. Jako první jsem dělala rozhovor s **Mgr. Světlanou Cozlovou**, ředitelkou 64. MŠ v Plzni, která zároveň učí na ZČU jazykovou výchovu v předškolním věku. Rozhovor probíhal v kanceláři Mgr. Cozlové a byl nahráván. Mgr. Cozlová absolvovala pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy. V mateřské škole učí již přes 30 let a ve funkci ředitelky MŠ je od roku 1991. O problematiku nadaných dětí se začala zajímat díky svému synovi, který je také mimořádně nadaný. A věnuje se jí přibližně 25 let. Zaměřila se na možnosti nadání, jaké vlastně jsou, jak s nadanými pracovat a jak je rozpoznat.

S jakými druhy nadaných či potencionálně nadaných dětí jste se setkala, za dobu své praxe?

„Během života jsem se setkala se všemi druhy nadání. Při své praxi jsem se setkala, s mimořádným hudebním nadáním – holčička. Poznala jsem to tak, že když jsem zpívala, tak mi řekla, že jsem o čtvrt tónu níž. Maminka učila na konzervatoři a hrála ve filharmonii. Holčička dokázala zahrát, na co sáhla. Dokázala zahrát melodii na klavír.“

Jaké nejčastější problémy mohou nastat při práci s nadanými dětmi?

„Někdy je problém, že se nadání během života vytrácí, děti dříve dozrají. Anebo děti, které jsou mimořádně rozumově nadané, mají často vykompenzované nedostatky v jiné oblasti a tak se ani nepoznají, že se jedná o nadané dítě. Nejdůležitější je tedy poznat, odhalit nadání. Já to nejčastěji poznám rozhovorem s nimi (mají velmi dobré vyjadřovací schopnosti, ale zase nejsou šikovně manuálně. Nadané děti velmi často vyžadují speciální péči a není to jen kvůli jejich mimořádnému nadání, ale také velmi často tam bývají velké rozdíly mezi dětmi v jejich schopnostech a dovednostech (většinou v komunikaci, nebo sebeobsluze). Také velmi často zaostávají v sociálních dovednostech. Samozřejmě každé dítě je individuální a tak k němu musíme také přistupovat.“

Na co se zaměřit při identifikaci nadaných dětí?

„Naše MŠ je zaměřená na tvořivost, takže spolupracuje s hudební školou a hudebně nadaných dětí jsme měli ve školce více. Pohybové nadání se dá také snadno rozpoznat. Pokud má, ale dítě mimořádné nadání například na jazyk – jazykové dovednosti, ale nemluví, nekomunikuje s dětmi, tak se to vůbec nepoznává. Zejména u intelektových nadání matematické – tvoření ze stavebnic, dítě krásně konstruuje. Mimořádné nadání se pozná např. dáme mu zadání kostičky a co by z nich šlo postavit – ať to nakreslí – udělá plánek (technické nadání) příklad z praxe: technicky nadané dítě – vymýšlel věci z papíru, např. vyrobil kolotoč, houpačky co se houpají.“

„Děti, které mají pohybové nadání tam je to snadné rozpoznat – jsou šikovné, mají obratné ruce, prsty, mají dobrou koordinaci ruka-oko. Ale děti, které jsou spíše rozumově nadané tak nemusejí umět komunikovat s dětmi, neumí se oblékat, domluvit a může se zdát, že dítě naopak zaostává.“

Jaké Metody práce s nadanými dětmi využíváte?

- Speciálně nadané dítě, nejprve odhalit na co má nadání, dále jaké má slabiny a pak s ním dále pracovat, tak aby se nadále rozvíjelo.
- S rozumově nadanými dětmi musíte jednat na jejich úrovni inteligence, dost často neumějí komunikovat s ostatními dětmi. Dávat jim věci aby je museli logicky vyřešit, dávat jim několik možností, oni z nich vyberou, nebo ať sami navrhnou další možnost řešení. Vést k odpovědnosti za svoje jednání k dodržování pravidel. Nejtěžší je tedy poznat intelektově nadané děti, protože mívají poruchy komunikace. Dát jim dostatek času, netlačít na ně, někdy jim trvá než si rozmyslí co chtějí povídat, ale pak najednou spustí.
- Zadávat úkoly tak, aby dělaly to, co mají rádi, ale zároveň při tom, jsme kompenzovali jejich nedostatky, vymýšlet takové činnosti např. hudebně nadané dítě, že bude hrát, ale ať první napíše noty, nebo kreslí na hudbu (nenápadně vést k té kompenzaci).
- Vymýšlet pro ně činnosti aby se dál rozvíjely poradit s technickými problémy, vymýšlet co je bude zajímat.

Jak rodiče nadaných či potencionálně nadaných dětí spolupracují se školkou?

„Většinou se rodiče zajímají, jak se starat o své nadané dítě. Jaké kroužky navštěvovat, jak s ním doma pracovat. Často si ovšem rodiče myslí, že když dítě není doma vedeno k pravidlům, tak ho dají na sport a tím se to vyřeší.“

Speciální třídy pro nadané děti. Ano či Ne?

„Když je dítě nadané je zapotřebí jeho nadání rozvíjet a proto i využívat speciální školy, školky pro nadané děti – jsou schopné nabídnout dítěti speciální přístup – rozvíjet jeho nadání, ale zároveň nezaostávat v ostatních oblastech a kompenzovat nedostatky a to je těžké v běžné třídě, kde je 30 dětí.“

Rozhovor B

Marie Čermáková pracuje v MŠ Holýšov od roku 1985. Vystudovala střední pedagogickou školu a pak studovala 2letou speciální pedagogiku, momentálně studuje předškolní pedagogiku v Praze. Věnuje se poradenské a konzultační činnosti v oblasti péče o předškolní děti (logopedie, grafomotorika, herní klub).

Jak dlouho se věnujete problematice nadaných dětí?

„Nadaným dětem se věnuji 5 let. Myslím si, že je všeobecná nevědomost o této problematice. Nadaným dětem jsem se začala věnovat, hlavně kvůli svému synovi, který je nadaný. Navštívila jsem s ním psychologa a ten mi dal kontakt na centrum nadání a tam jsem zjistila, že nadání má i druhou stranu. Práce s nadanými je stejná jako práce s postiženými. Nadané děti jsou perfekcionisti. Ovšem pro nadané děti nejsou tak časté IVP jako pro postižené, musí být opravdu mimořádně nadaný.“

Povězte mi něco více o Herním klubu Maxík, který jste založila.

„Stimulující společenské hry – logické. Herní klub Maxík začínal před 5ti lety- pro rodiče nadaných dětí a nadané děti. V tomto klubu pomáhají i rodiče, vymýšlejí nové hry, zajišťují výlety atd. Rodiče si zde navzájem sdělují užitečné informace a děti mají možnost bavit se se sobě rovnými. Pro rodiče klub funguje také jako poradna, dozvídají se např. nové stimulující hry pro děti, nebo jim poradím, aby dítě vzali do poradny, nebo ho mohou nechat otestovat v Mense, jet s námi na pobyt. Jezdí se na zájezdy, pobyty. Hlavně tam jde o to, aby byly děti spolu, se svojí skupinou, ve které se cítí dobře. Já tam jsem jen jako tzv. dozor, celý pobyt zajišťují rodiče sami i hry. Děti potřebují k sobě toho svého parťáka na stejné úrovni. Dle mojí zkušenosti nadané děti mají ve většině případů rodiče, kteří je stimulují.“

Absolvovala kurz NTC Learning. Co znamená NTC?

„S NTC systémem se pracuje v rámci třídy. NTC learning se snaží z každého běžného dítěte udělat „nadané dítě“ stimulací od malička. Kdo nemá genetický potenciál, nedostane se na úroveň nadaného dítěte, ale dostanou se dál, než je běžná populace. Stimuluje potenciál u všech dětí, ne jen nadaných a identifikuje velmi brzo nadané děti, jelikož absolvovala všechny 3 kurzy, tak můžu systém NTC learning lektorovat.“

„**NTC learning** - Do 7 let se utváří 75% neuronových spojení a s tím vydržíme celý život. Takže do 7mi let stimuluje co nejvíce, ale v návaznosti na biologický vývoj dítěte, takže jde od hrubé motoriky, po propojování levé a pravé mozkové hemisféry, pak teprve nabízí dětem znaky s využitím hudby a končí to kreativním myšlením. A vlastně říká, že nakreslit obrázek ano, ale ať do toho vloží i část myšlení a to nadaným dětem vyhovuje. Pracujeme na 3% potenciálu, a aby mozek pracoval na vyšší výkon, tak je zapotřebí stimulovat od mala. NTC nejde po dílčích věcech, ale stimuluje centra. Jde po kreativě, nejen rozum je důležitý, ale aby člověk byl v životě uplatnitelný, tak musí být kreativní. Umět pracovat s informacemi. Nedávám dětem hotové informace, ale když někdo něco chce, tak řeknu: a jak ty myslíš? Je zapotřebí, aby ten mozek pořád pracoval. Zároveň dávám pozor na hrubou motoriku, aby nedošlo k nějakým blokacím. NTC respektuje dítě, tak jak se vyvíjí. Nebudou se učit znaky ve 3 letech, ale až když k tomu dojdou a nepřeskočí motoriku, protože je stejně důležitá. Jedním z cílů NTC je dosažení nejvyšší spolupráce levé a pravé mozkové hemisféry. NTC nechce posílit jen rozum, ale intelekt všeobecně.“

S jakými Problémy při práci s nadanými dětmi jste se setkala a jak jste je řešila?

„Nadané děti většinou mají nějaký handicap. Doktorka Kaslová říká, že je to jeden ze znaků nadprůměrného nadání, že jsou dys (dyslektik, dysgrafik...)

Ovšem otázkou je, zda jsou děti opravdu dys, nebo je to to, že jsou zvýšeně citliví a nechají se odvést jinými věcmi, které mi nepostřehneme. Nadané děti jsou hodně zaměřeny na detaily a v okamžiku kdy má psát i přemýšlet o pravopisu a všechno se na něj valí, tak nestíhá. Otázka je, zda je to dys nebo znamení, že bychom měli začít pracovat jinak. Pokud se nemůže 100% soustředit na úkol je problém.“

Další problémy spojené s nadáním jsou:

„Špatné držení těla – skolióza. Kázeňské problémy – manipulace, pokud na to ten dospělý nemá, dítě to vycítí a zneužije toho. Nikdy nepřistupuji k dětem jako k malým dětem, ale vždycky jako k partákům a tohle nadaným dětem vyhovuje.

Hodně nadaných dětí má problémy v sociální sféře, nedokáží se zapojit do kolektivu, sociální věci pro ně nejsou důležité (nevadí, že mám nudli u nosu, ale teď musím dodělat tenhle projekt).

Děti do 7 let okoukají manipulaci a pak se jí snaží využít, musíte být osobnost a nenechat se. Jsou hodně manipulativní. Citují: nadané děti se narodí se schopnostmi, mohly by řídit, ale ten řidičák ještě nemají a než vlastně vyrostou tak mi je musíme vést, ale je to těžké, protože to jsou neskutečné osobnosti. Mají vůdčí schopnosti a velký emotivní potenciál – snadno se rozcílí. Jsou zvýšeně citlivý, ne jen jako, že jsou ufnukaní, ale dokáží vycítit náladu, atmosféru.

Vyžadují hodně pozornosti, jeden na jednoho. Potřebují člověka, který reaguje a zase cítí reakci zpátky. Potřebují od učitele zpětnou vazbu, a pokud ji nemají, mohou začít zlobit.“

Na co se zaměřit při identifikaci nadaných dětí?

„Jsou 2 témata – dinosauři a vesmír, které jsou jedním ze znaků nadaných dětí a pak vlajky a dvojité asociace: např. (Naučíme se značky aut a k tomu rýmy. Ferrari – koupil jsi 2 kytary, a když už to umí, tak jen stačí říct: koupil jsi 2 kytary a nadané dítě ihned řekne Ferrari). Zlaté písky a oni mi najdou vlajku Bulharska (abstraktní myšlení) a další významný znak u nadaných dětí je smysl pro humor – inteligentní humor.

Tak za prvé to poznáte, protože to dítě je úplně jiné, někdy zlobí, vyžadují vaši pozornost, chtějí vás jen pro sebe. Kolem 3-4 roku mají zájem o značky aut. Někdy mají rádi klid, vadí jim velká skupina lidí, vadí jim ten hluk. Velká zvědavost. Velmi dobré vyjadřovací schopnosti. Snaží se vystupovat jako dospělí, jako intelektuálové. Spousta nadaných dětí odmítá autoritu a klasické pojetí výuky. Paní Vondráková říká: že opravdu nadané dítě se pozná podle toho, že sedí v klidu, nevyrušuje a nasává informace.

Rodiče často diagnostikují své dítě. Identifikace by měla proběhnout už v předškolním zařízení, aby dítě šlo do školy s tím, že je takové a takové. Centrum nadání testuje děti od dvou let. Samozřejmě to co si tu povídáme je pouze pár příkladů z osobní zkušenosti, ale nelze to globalizovat, protože každé dítě je jiné.“

Poslední otázka je na vaší spolupráci s mensou a centrem nadání – jak tato spolupráce probíhá?

„S centrem nadání jsem jezdila na pobyty s nadanými a spolupracovala v rámci NTC learningu. Získávám od nich informace k nadaným dětem.

A s Mensou spolupracuji také přes NTC learning. A vytváříme společně internetové stránky, abychom ukázali, že v rámci MŠ se dá dělat víc.“

Speciální třídy pro nadané děti. Ano či NE?

„Ne každý rodič má finance a čas na to, dát dítě do speciální třídy. V republice je jich pouze pár a rodiče za nimi nemohou dojíždět. Nadané děti by se měly naučit žít v běžné společnosti a naučit se vnímat odlišnosti, ovšem aby to nevedlo k potlačování. Na učitelích je vytvořit jim stejné podmínky jako ostatním.“

Shrnutí rozhovorů

Při rozhovoru s Mgr. Světlanou Cozlovou jsem se zaměřila na její letité zkušenosti s nadanými dětmi, hlavně mne zajímali konkrétní případy z praxe a identifikace nadaných dětí.

U Marie Čermákové jsem se zaměřila na její spolupráci s organizacemi pro nadané děti, metodu NTC learning a klub Maxík pro nadané děti.

Mgr. Světлана Cozlová se za dobu své praxe setkala již se všemi druhy nadání. Nejčastěji ovšem s nadáním uměleckým. Na otázku identifikace odpověděla, že intelektové nadání je nejhůře odhalitelné a naopak nadání umělecké se pozná snadno.

Obě dotazované učitelky se shodují v tom, že nejdůležitější ze všeho je včasná a správná identifikace a od obou jsem se dozvěděla užitečné rady, jak rozpoznat nadané děti a na co se zaměřit. Metody práce s nadanými dětmi popsaly více méně stejně.

Marie Čermáková se aktivně věnuje nadaným dětem a jejich rodičům, založila herní klub Maxík pro rozumově nadané děti a jejich rodiče, kde se věnují hlavně společenským hrám – logickým. Také spolupracuje s dětskou menzou a centrem nadání, hlavně přes NTC learning. V tomto rozhovoru jsem se zaměřila na metodu NTC learningu, princip spočívá v tom, že se snaží z každého běžného dítěte udělat „nadané dítě“ stimulací od malička a velmi brzo identifikuje nadané děti.

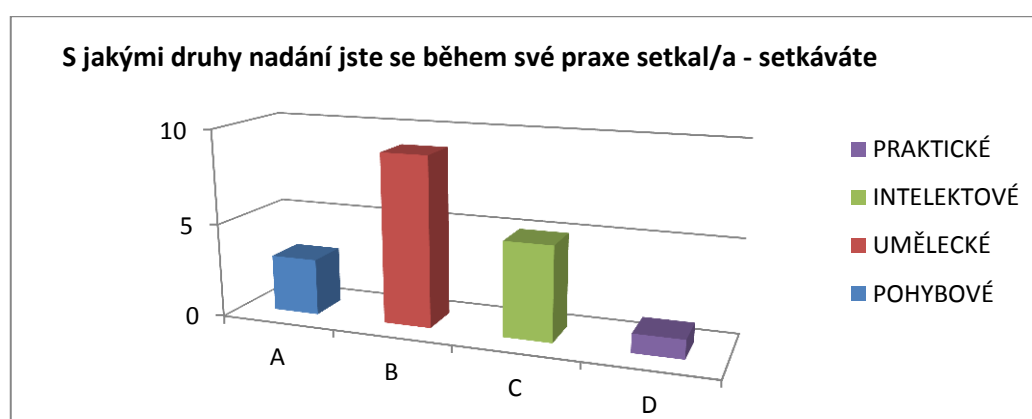
Oba tyto rozhovory byly velkým přínosem při sestavování dotazníku.

5.3. Dotazník

5.3.1. Předvýzkum

První verzi dotazníku (viz. příloha č. 3) jsem rozdala mezi studenty ZČU obor předškolní a mimoškolní pedagogiky, abych zjistila případné nejasnosti, v kladených otázkách. Celkem jsem rozdala 20 dotazníků, všechny se mi vrátily vyplněné. Na základě rozhovorů se studenty, jsem některé otázky poupravila, ale žádné větší problémy s vyplňováním nebyly. Z 20 studentů se jich již během své praxe 12 setkalo s nadaným dítětem.

Graf č. 1

Z uvedeného grafu vyplývá, že nejčastěji se studenti během své praxe setkali s dětmi, které měly umělecké nadání. Ovšem jak uvedu dále ve své BP, v rozhovoru od Mgr. Cozlové a Čermákové je jasně uvedeno, že umělecké nadání je nejsnadněji rozpoznatelné, na rozdíl od např. nadání intelektového.

Klíčové otázky v dotazníku byly 2:

1. Setkal/a - setkáváte se s nějakými problémy, při práci s nadanými/potencionálně nadanými dětmi? (popište je)

2. Jakým způsobem jste tyto problémy řešil/a - řešíte? (popište)

Většina studentů, kteří na dotazník odpovídali, ještě nemá praxi s nadanými dětmi, ale 10 dotazníků bylo rozdáno studentům dálkového studia, kteří již pracují v MŠ.

Několik odpovědí zde uvedu:

Nejčastější problémy při práci s nadanými dětmi z pohledu studentů ZČU oboru předškolní a mimoškolní pedagogika jsou:

- nadaný v jednom směru, ale deficit v jiném. Manuální nezručnost – špatná koordinace ruka-oko
- problémy se začleněním se do kolektivu
- musí být neustále středem pozornost
- kombinace nadání s ADHD poruchou

Jak tyto problémy řešit?

- nenutit do činnosti a dát více času na vypracování úlohy
- zaměřit se na procvičování oblastí, ve kterých je dítě podprůměrné
- dát důraz na kooperativní činnosti
- pedagogický asistent
- Samozřejmě každé dítě je jiné, zaměřuji se na osobní zkušenosti učitelek s těmito dětmi, ale hlavní je individuální přístup.

5.3.2. Vlastní výzkumná sonda

Na základě předvýzkumu/pilotáže, jsem upravila dotazník do finální podoby. (viz příloha č. 4)

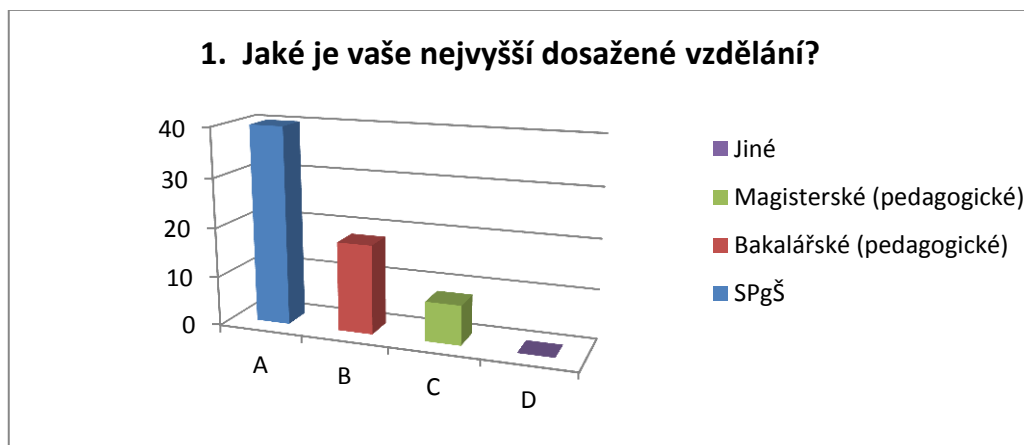
Dotazník byl určen speciálně pro učitelky plzeňských MŠ, a abych zajistila co největší návratnost dotazníku, tak jsem MŠ navštívila osobně a dotazníky jim doručila. Také jsem chtěla osobně vysvětlit případné nejasnosti.

V dotazníku byly použity otevřené, uzavřené a polouzavřené otázky – 10 otázek. Celkem jsem rozdala 73 dotazníků a vyplněných zpět jsem jich dostala 66. Při vyzvedávání dotazníků jsem se pouze zeptala na případné nejasnosti při vyplňování.

5.3.3. Výsledky dotazníku v grafické podobě

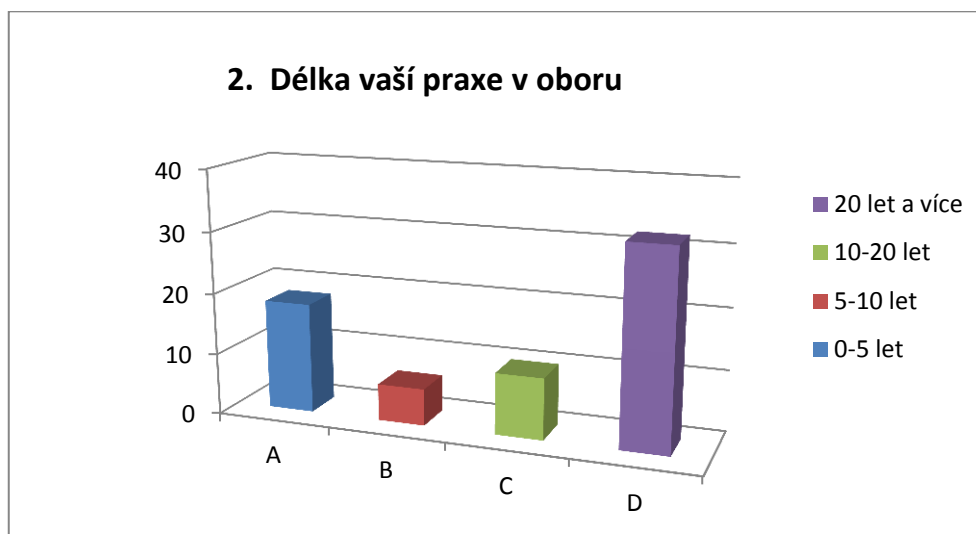
Charakteristika respondentů

Graf č. 2

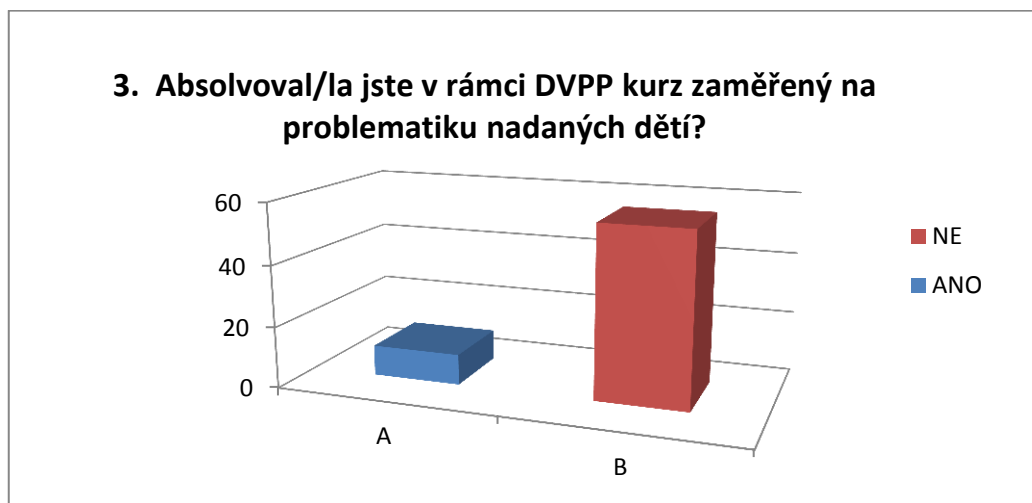
V plzeňských MŠ je největší podíl učitelů/učitelek se středoškolským vzděláním. Jedná se zejména o učitelky s praxí 20 a více let.

Graf č. 3

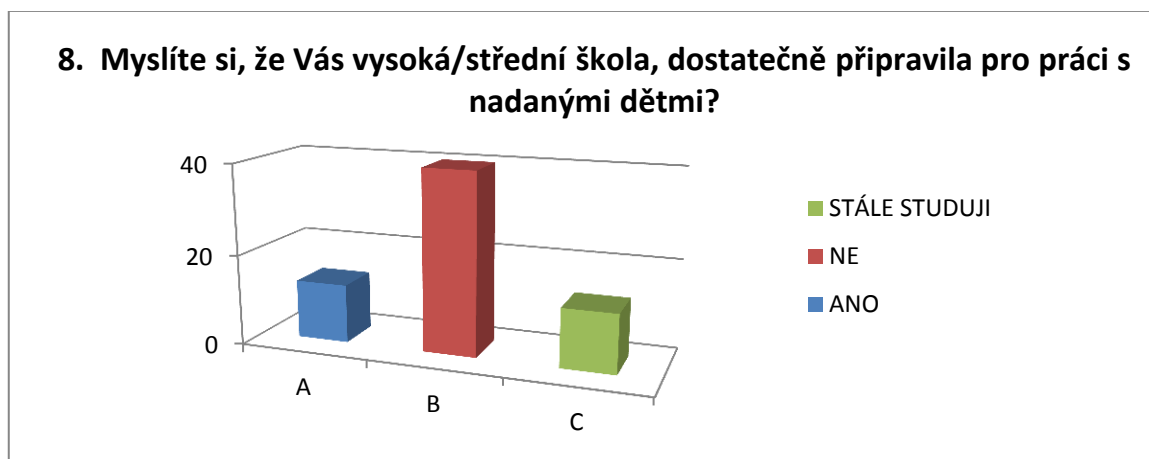
Na uvedeném grafu výše, je patrné, že v plzeňských MŠ má většina učitelek praxi 20 let a více. Příjemně mne ovšem překvapil vysoký podíl učitelek s praxí 0-5 let a většina z nich měla vysokoškolské vzdělání.

Graf č. 4

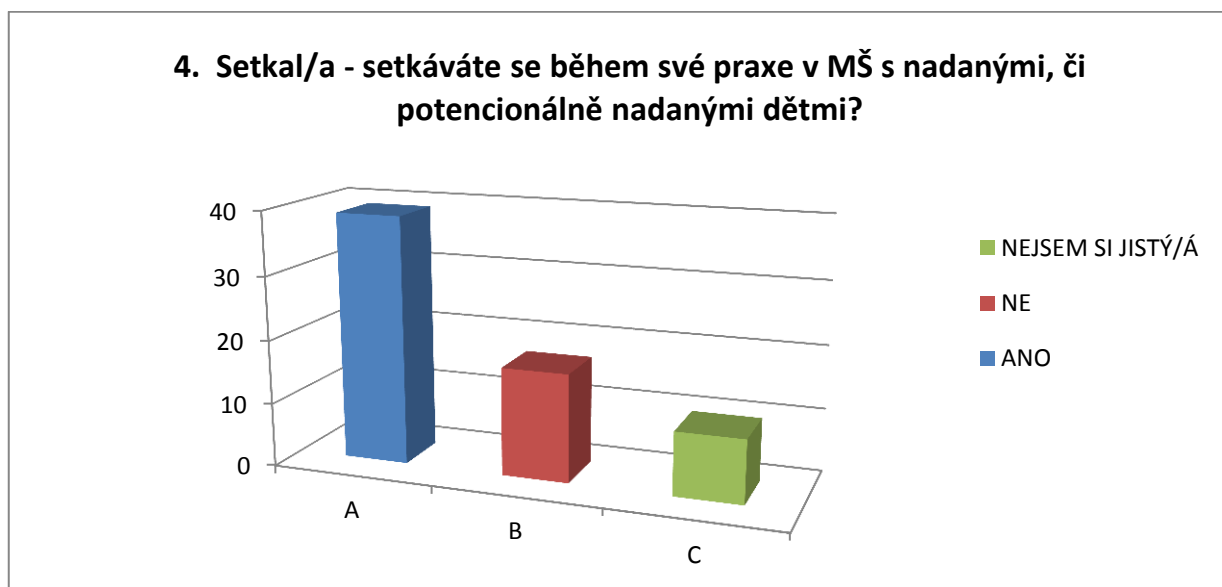
Na otázku, zda učitelky absolvovaly nějaký kurz pro nadané děti, většina odpověděla záporně se slovy: v Plzni se žádné kurzy pro nadané děti nepořádají. Jak jsem zjistila na stránkách centra nadání, tak kurzy se opravdu pořádají v Praze, přesto několik učitelek kurz pro nadané děti absolvovalo. Z toho je patrné, že se o problematiku nadaných dětí začíná zajímat více lidí a dostává se do povědomí veřejnosti.

Graf č. 7

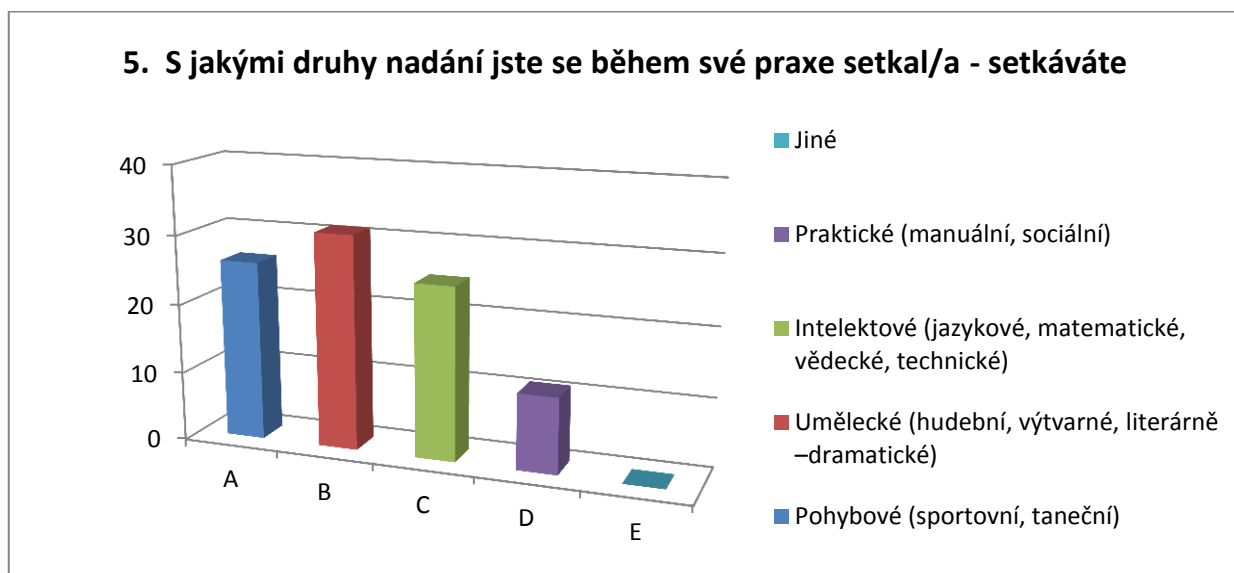
V této otázce jsem chtěla zjistit, zda se učitelé/učitelky domnívají, že příprava pro práci s nadanými dětmi, byla na vysoké/střední škole dostatečná. Většina dotazovaných učitelů/učitelek odpověděla, že na vysoké/střední škole o nadaných dětech neslyšely ani slovo. Zároveň odpověděly, že s nadanými dětmi se při své praxi setkávají. Pokud chceme, aby se nadané děti dále rozvíjely, mělo by se začít s přípravou učitelek/učitelů MŠ, aby věděly jak s nimi efektivně pracovat.

Graf č. 5

Většina dotazovaných učitelů/učitelek, které mají praxi v MŠ 20 let a více se setkala, již se všemi druhy nadání. Z grafu je patrné, že nadaných dětí ve školce není zrovna málo a téměř každá učitelka, se s nějakým nadáním za dobu své praxe setká. Proto bychom měli tomuto tématu věnovat více pozornosti. Zejména v oblasti vzdělávání učitelek pro práci s nadanými dětmi.

Graf č. 6

Z grafu výše vyplývá, že nejčastějším nadáním vyskytujícím se v MŠ v Plzni, je nadání umělecké. Ovšem výsledky mohou být trochu zkreslené, protože již dříve, v teoretické části, ale i v rozhovorech jsme se dozvěděli, že nadání umělecké se dá velmi snadno identifikovat, na rozdíl od nadání intelektového. Je tedy možné, že dětí s intelektovým nadáním je ve školce více než uvádí graf, ovšem nebyly doposud identifikovány.

4. Setkal/a - setkáváte se s nějakými problémy, při práci s nadanými/potencionálně nadanými dětmi? (popište je)

Z celkového počtu vrácených vyplněných dotazníků (66), se 38 učitelů/učitelek při své praxi setkala s nadanými dětmi. Z toho 17 učitelů/učitelek uvedlo, že se s žádnými problémy při práci s nadanými dětmi neseškaly.

Z pohledu učitelů plzeňských MŠ se vyskytují tyto problémy, při práci s nadanými dětmi:

- složitější projevy chování v sociálních věcech
- vynikající výkony v jedné oblasti, ale zaostávají v jiných oblastech
- velké počty dětí na třídě, nelze se dětem individuálně věnovat a nedostatek pomůcek
- problémy v komunikační oblasti a sebeobsluze
- často jsou děti znužené a otrávené a nechtějí spolupracovat
- v sociálních věcech jsou naprosto nepřizpůsobivé, straní se ostatním dětem, nechtějí spolupracovat
- vyžadují více pozornosti, náročnější úkoly a špatně snáší prohru
- nadání spojené s hyperaktivitou
- chtějí za každou cenu dokončit činnost, vyrušují, skáčou do řeči a předbíhají v odpovědích
- netrpělivost, až agresivní chování, vždy musí být v čele (vůdce)

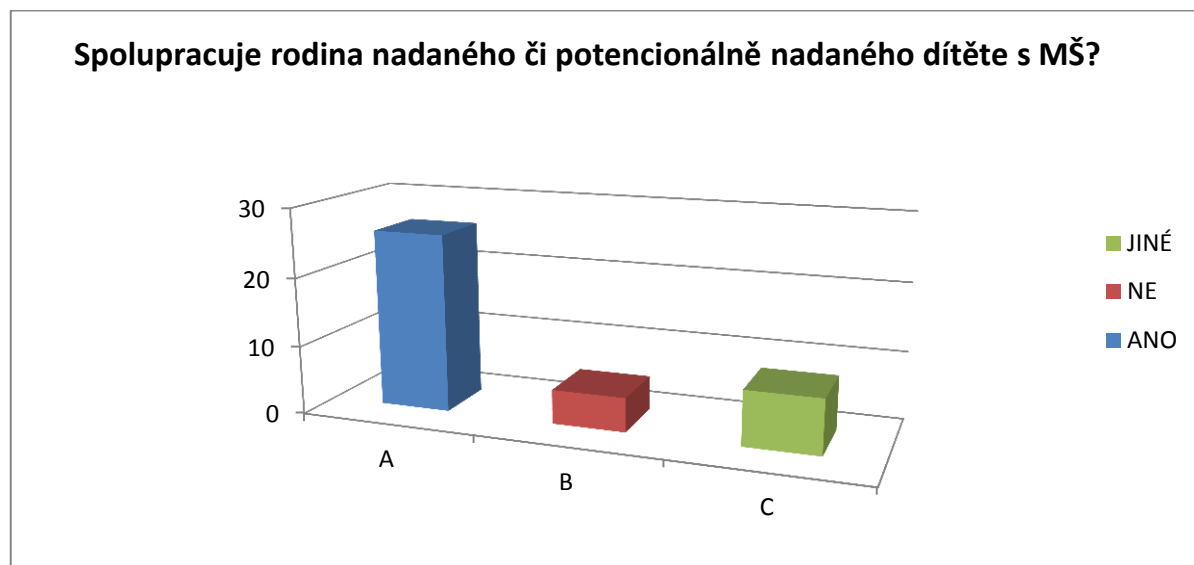
Jakým způsobem jste tyto problémy řešil/a - řešíte? (popište)

- Za pomoci pedagogického asistenta
- nenutit do činnosti, dát mu více času
- vhodné podněty a motivace, individuální přístup
- hlavně velká trpělivost a postupné napravování problémů
- individuální plán (IVP), vyšetření v PPP
- individuální práce s dítětem, samostatná práce, vkládání složitějších úkolů do běžné aktivity
- zaměřit se na jejich slabší stránky
- nemanipulativní jednání, vysvětlování hrou, zkoumání jejich fantazií
- zaměřit se na manuální a sebeobslužné činnosti
- naučit prohrávat, naslouchat, aby cítil náš zájem
- zapojovat více činností na kooperaci a snažit se, aby se také zapojil
- doporučení rodičům, co s dítětem doma dělat

Nejčastěji se oslovené učitelky setkaly s problémy v oblasti sociálních a sebeobslužných činností, ale také s nechtíví spolupracovat a děti jsou často znužené a v důsledku toho zlobí a vyrušují.

Bohužel v odpovědích na otázku: jak tyto problémy řešily, téměř polovina, odpověděla, že mají ve třídě až moc dětí a nemohou se tedy nadaným dětem více věnovat. Pouze několik pedagogů uvedlo, konkrétní případy, jak s dětmi pracovat. Z toho tedy vyplývá, že třídy jsou přeplněné a pro individuální práci s dětmi nezbyvá místo. Pokud tedy dítě vysloveně nezlobí, nebo nenarušuje činnost ostatním dětem, tak se mu více nevěnují.

Graf č. 8

V této otázce jsem chtěla zjistit, jaké zázemí mají nadané děti doma. Většina rodičů nadaných dětí se zajímá, jak s dětmi dále pracovat. Ovšem najdou se i tací, kteří považují nadání svých dětí spíše za přítěž. Domnívám se, že je to zejména proto, že nemají dostatečné informace o tomto tématu a s dítětem neumí pracovat a pak nastávají problémy.

Uved'te příklady spolupráce

Podle učitelů plzeňských MŠ ve většině případů, rodiče nadaných dětí se školkou spolupracují. Nejčastěji uváděné formy spolupráce jsou následující:

Rodiče se často radí při vhodném výběru kroužků, umělecké školy, a také při výběru vhodné základní školy. Dále se rodiče radí, jak s dětmi doma pracovat, aby nezlobily, např. vhodné aktivity na doma.

5.4. Vyhodnocení a závěry

Předmětem mé bakalářské práce bylo zjistit, zda jsou učitelé ze studia na vysoké či střední škole dostatečně připraveni na práci s nadanými dětmi a jaké problémy mohou nastat při práci s nadanými dětmi v MŠ, a na co by se tedy měly budoucí učitelky připravit. Z výzkumného šetření vyplynulo, že většina pedagogů se za dobu své praxe s nadaným, či potencionálně nadaným dítětem již setkala. Zároveň však na otázku, zda je studium na vysoké či střední škole dostatečně připravilo pro práci s nadanými dětmi, odpovídali vesměs záporně.

Předpoklad 1: Učitelé nejsou ze studia na vysoké či střední škole dostatečně připraveni na práci s nadanými dětmi.

Tento předpoklad se potvrdil. Pouze minimum dotazovaných pedagogů se o tomto tématu dozvědělo ve škole, nebo navštívilo kurz pro nadané děti. Ovšem toto téma je u nás celkem nové a většina pedagogů dostudovala školu před 20 lety.

Předpoklad 2: V běžné MŠ nastávají často problémy při výchově nadaných dětí.

Předpoklad č. 2 se nepotvrdil. Téměř polovina dotázaných pedagogů uvedla, že s nadanými dětmi problémy nemají. Na základě rozhovorů a vyplněných dotazníků je patrné, že problémy spojené s nadáním se téměř bezvýhradně týkají intelektově nadaných dětí, ale není jich tolik, jak jsem očekávala.

Předpoklad 3: Pokud jsou v MŠ nadané děti, učitelky jim věnují více pozornosti.

Tato hypotéza se také nepotvrdila. Téměř polovina dotazovaných, odpověděla, že mají ve třídě až moc dětí a nemohou se tedy nadaným dětem více věnovat. Pouze několik pedagogů uvedlo konkrétní případy, jak s dětmi pracovat. Nejčastěji se věnují korekci. Jakmile dítě v něčem zaostává, snaží se o nápravu. Pokud tedy dítě vysloveně nezlobí, nebo nenarušuje chod třídy, tak se mu věnují ve stejné míře jako ostatním dětem.

Několik doporučení na závěr:

- Pokud chceme, aby se nadané děti dále rozvíjely, je třeba začít s přípravou učitelek/učitelů MŠ. Zejména se zaměřit na včasnou identifikaci a metody vzdělávání nadaných dětí.
- Pořádat kurzy pro pedagogy zaměřené na vzdělávání nadaných dětí, a také zařadit předmět do stanov vysokých a středních škol.
- Při vzdělávání nadaných dětí je hlavní individuální přístup. Každé dítě je jiné a i jejich nadání - talent se může projevovat jiným způsobem.
- V Příloze č. 6 lze najít Námětník konkrétních aktivit pro práci s nadanými dětmi.

6. Závěr

V teoretické části bakalářské práce jsem se zaměřila nejprve na vymezení pojmů: nadání a talent. Jednotlivé druhy nadání jsem následně stručně popsala a více se věnovala intelektovému nadání. Dále jsem se věnovala rozpoznávání nadání u dětí, charakteristice nadaných dětí a metodám identifikace, jako jsou: IQ testy, standardizované testy výkonu, didaktické testy a testy kreativity. Na závěr jsem se soustředila na problémy spojené s nadáním a popisuji pedagogické přístupy k nadaným dětem v MŠ.

V praktické části své bakalářské práce jsem se zaměřila na konkrétní problémy při vzdělávání nadaných dětí. Jako metodu výzkumu jsem zvolila dotazník pro pedagogy plzeňských mateřských škol a zaměřila jsem se v něm na problémy, které mohou nastat při vzdělávání nadaných dětí a jak tyto problémy řešit. Jako druhou metodu jsem si vybrala polostrukturované rozhovory. První rozhovor jsem uskutečnila s ředitelkou MŠ, která se dané problematice věnuje již řadu let. Druhý rozhovor byl s učitelkou MŠ, která vede kroužek pro nadané děti a spolupracuje s dětskou menzou.

Za pomoci zvolených výzkumných metod jsem dospěla k závěrům, které jsem prezentovala v grafech. V běžných MŠ jsou třídy přeplněné, a tak se učitelé/ky nemohou individuálně věnovat nadaným dětem. Avšak s nadanými dětmi není tolik problémů, jak jsem se domnívala. Na závěr práce jsem uvedla pár praktických námětů, pro využití v praxi.

Resumé

Ve své práci jsem se zaměřila na problematiku práce s nadanými dětmi v běžných MŠ. V teoretické části jsem nejprve za pomoci odborné literatury, popsala identifikaci nadaných dětí, jednotlivé druhy nadání a metody práce s nadanými dětmi v mateřské školce.

V praktické části bakalářské práce jsem se zaměřila za pomoci dotazníků a rozhovorů v MŠ v Plzeňském kraji, na konkrétní problémy, které mohou nastat, při práci s nadanými dětmi a jak je řešit. Metodou dotazníku jsem zjišťovala zda učitelé/učitelky v Plzeňských MŠ mají zkušenosti s nadanými dětmi, s jakými problémy se při práci s nadanými dětmi setkaly a zda rodiny nadaných dětí se školkou spolupracují.

Poslední část mé práce se věnuje námětům pro práci s nadanými dětmi.

Resume

In my work I focused on the issue of work with gifted children in regular kindergartens. In theoretical part first the identification of gifted children using literature, then various kinds of talents and methods of work with gifted children in kindergartens are described.

In practical part of the thesis I focused using the help of questionnaires and interviews in kindergartens in Pilsen region, on specific problems that may arise when working with gifted children and how to solve them. By questionnaire method I examined whether teachers in Pilsen kindergartens have experience with gifted children, with what kind of problems at work with gifted children they met and if families of gifted children cooperate with kindergarten.

The last part of my work deals with themes to work with gifted children.

Seznam literatury

- [1] PRŮCHA, J. – WALTEROVÁ, E. – MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7178-772-8
- [2] FOŘTÍK, V. - FOŘTÍKOVÁ, J. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 128 s. ISBN 978-80-7367-297-3
- [3] HRÁBKOVÁ, L. *Nadání a nadaní*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009, 256 s. ISBN 978-80-247-1998-6
- [4] MERTIN, V. – GILLERNOVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2. vyd. Praha: Portál, 2010, 248 s. ISBN 978-80-7367-627-8
- [5] MACHŮ, E. *Nadaný žák*. 1. vyd. Brno: Paido, 2010, ISBN 978-80-7315-197-3
- [6] DOČKAL, V. *Zaměřeno na talenty aneb nadání má každý*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, ISBN 80-7106-840-3
- [7] HARTL, P. – HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2010, 792 s. ISBN 978-80-7367-686-5
- [8] JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. 1. Vyd. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 131 s., ISBN 80-86856-19-4
- [9] FOŘTÍKOVÁ, J. a spol. *Se Šikulkou za zvířátky: jak zabavit nadané dítě ve věku od 3-5 let*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010, 72 s., ISBN 978-80-7367-761-9
- [10] PORTEŠOVÁ, Š. *Rozumově nadané děti s dyslexií*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011, 216 s. ISBN 978-80-7367-990-3
- [11] POSPÍŠILOVÁ, Z. *Hrajeme si s básničkou*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007, 148 s. ISBN 978-80-247-1709-8
- [12] *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Tauris, 2006 ISBN 80-87000-00-5

Internetové zdroje

- [13] Feriančíková, Z. 2007. PRÁCE S NADANÝMI A TALENTOVANÝMI DĚTMI V MATEŘSKÉ ŠKOLE [online]. [cit. 2013-04-25]. Dostupné z WWW: <http://theses.cz/id/smtm9i/downloadPraceContent_adipIdno_5935>.

- [14] Čihounková, J. 2012. Možnosti identifikace nadaných předškolních dětí rodiči [online]. [cit. 2013-05-10]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/43828/fss_d/DISERTACE.pdf>
- [15] Portešová, Š. 2001-2013. Dvojitá výjimečnost [online]. [cit. 2013-05-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.nadanedeti.cz/pro-psychology-problemy-dvoji-vyjimecnost>>
- [16] Portešová, Š. 2001-2013. Jak definovat talent a nadání [online]. [cit. 2013-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.nadanedeti.cz/pro-psychology-talent-a-nadani-jak-definovat-talent>>
- [17] Kupcová, M. a spol., 2010. Vzdělávání nadaných dětí a žáků [online]. [cit. 2013-05-25]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2010/02/Nadani_prehled.pdf>
- [18] <http://www.predskolaci.cz>
- [19] Čermáková, M. PowerPoint prezentace. Pedagogické přístupy k nadaným v MŠ
- [20] Čermáková, M. PowerPoint prezentace. Praktická ukázka práce s NTC v běžné MŠ
- [21] <http://deti.mensa.cz/>
- [22] Čermáková, M. Maxík – herní klub rodičů a dětí [online]. [cit. 2013-06-2]. Dostupné z WWW: <<http://deti.mensa.cz/index.php?pg=herni-kluby&cid=1>>
- [23] <http://centrumnadani.cz/>

Prameny

Předpis č. 561/2004 Sb.: Zákon o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů*. 2004. Dostupné z: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>>

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů, mimořádně nadaných. In: *Sbírka zákonů*. 2005. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-73-2005-sb-1>>

Seznam příloh

Příloha č. 1 Školský zákon č. 561/2004 Sb.

Příloha č. 2 Organizace zabývající se nadanými dětmi

Příloha č. 3 Vyplněný dotazník – pilot/předvýzkum

Příloha č. 4 Vyplněný dotazník – finální

Příloha č. 5 Námětník her, cvičení a činností, nejen pro nadané děti

Příloha č. 6 Narození kuřátka – srovnej obrázky, jak jdou za sebou

Příloha č. 7 Zakroužkuj papouška, který chybí v řadě

Příloha č. 8 Ptáci na drátě

Příloha č. 9 Papoušek poztrácel písmenka

Příloha č. 10 Ptačí bludiště

Příloha č. 11 Sýkorka

Školský zákon

V této části své práce se podíváme, jak na vzdělávání nadaných dětí pohlíží náš školský zákon. Z hlediska právních předpisů je základní vymezení provedeno v zákonu č. 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů (školský zákon), oddíl vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných. Tento oddíl obsahuje kromě jiných § 17 Vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů. § 17 je dále členěn do tří odstavců.

Vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů

(1) „Školy a školská zařízení vytvářejí podmínky pro rozvoj nadání dětí, žáků“¹³

Školy mají tedy ze zákona danou povinnost vytvářet vhodné podmínky pro všechny děti, žáky a studenty, aby bylo dále rozvíjeno jejich nadání.

(2) „K rozvoji nadání dětí, žáků a studentů lze uskutečňovat rozšířenou výuku některých předmětů nebo skupin předmětů. Třídám se sportovním zaměřením nebo žákům a studentům vykonávajícím sportovní přípravu může ředitel školy odlišně upravit organizaci vzdělávání.“¹⁴

(3) „Ředitel školy může mimořádně nadaného nezletilého žáka na žádost osoby, která je v souladu se zvláštním právním předpisem nebo s rozhodnutím soudu oprávněna jednat za dítě nebo nezletilého žáka (dále jen „zákonný zástupce“) a mimořádně nadaného zletilého žáka nebo studenta na jeho žádost přeradit do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku. Součástí žádosti žáka, který plní povinnou školní docházku, je vyjádření školského poradenského zařízení a registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost. Podmínkou přerazení je vykonání zkoušek z učiva nebo části učiva ročníku, který žák nebo student nebude absolvovat. Obsah a rozsah zkoušek stanoví ředitel školy.“¹⁵

Zákon tedy přesně určuje kdo je iniciátorem přerazení (Zákonný zástupce nebo žák či student sám), kdo se k němu vyjadřuje (školské poradenské zařízení a lékař) a kdo rozhoduje o jeho uskutečnění (ředitel školy).

13 Citace: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

14 Citace: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

15 Citace: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Individuální vzdělávací plán § 18

„Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce a zletilému žákovi nebo studentovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. Ve středním vzdělávání nebo vyšším odborném vzdělávání může ředitel školy povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu i z jiných závažných důvodů.“¹⁶

„Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem pravidla a náležitosti zjišťování vzdělávacích potřeb dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných a úpravu organizace, přijímání, průběhu a ukončování vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a nadaných, náležitosti individuálního vzdělávacího plánu a podmínky pro přerazování do vyššího ročníku.“¹⁷

§ 19 zákona č. 561/2004 Sb. zmocňuje MŠMT ke stanovení podrobností v této oblasti prováděcím právním předpisem. Tímto prováděcím předpisem je zejména vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Školský zákon, tedy jasně udává povinnost škol vytvářet podmínky vhodné pro rozvoj nadání – nadaných dětí, žáků a studentů a míra nadání není podstatná pro naplnění právního předpisu.

Je to obecný požadavek na všechny školy. Pokud se u dítěte, žáka projeví v jakémkoli věku mimořádné nadání zákonodárce stanovuje, jak může být toto mimořádné nadání dále podporováno a rozvíjeno.

Příloha č. 1

¹⁶ Citace: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ Citace: Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Organizace zabývající se nadanými dětmi

Mensa ČR: pro nadané děti

Pro děti ve věku 5-14 let, děti mají přístup na akce mensy, internet, časopis a další výhody. Dětská menza slouží k vyhledávání nadaných dětí a podpoře jejich rozvoje. Také k podpoře takto zaměřených škol např. propojuje školy, které se věnují identifikaci nadání a jeho podpoře. Tyto školy aktivně pracují s nadanými dětmi – v rámci výuky, nebo při mimoškolních aktivitách, zaměřují se zejména na rozvoj logického myšlení.

Mensa se také snaží o zkvalitnění odbornosti pedagogického sboru a zřizuje po celé ČR kluby pro nadané děti. Jeden klub pro nadané předškolní děti se nachází v okolí Plzně ve městě Holýšov. Na svých stránkách menza publikuje odborné články, jak pro rodiče, tak pro učitele a také různé činnosti pro nadané děti.

Klub pro nadané děti předškolního věku – Klub Maxík

Jedná se o herní klub pro rodiče a děti předškolního věku. Maxík se zaměřuje zejména na: Maximální podporu týmové spolupráce, využití potenciálu všech členů klubu.

Pořádání výletů, společných akcí, předávání si informací z oblastí, které jsou blízké jednotlivým členům. Snaží se o vytvoření dobré nálady. Předčítají i knihy na pokračování. Týmová spolupráce je zde klíčová, každé dítě, dospělí, obohacuje společenství o aktivity, které jsou mu blízké.

Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny – www.nadanedeti.cz

„Naše pracovní skupina, působící na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, se zaměřuje na studium mimořádného rozumového potenciálu dětí a dospívajících. Rádi bychom zvýšili odbornou informovanost o této mimořádně důležité oblasti.“¹⁸

Stránky se zaměřují na pomoc pro učitele, rodiče a psychology, jak s nadanými dětmi pracovat, kde se poradit a jak rozpoznat nadání. Pořádají také přednášky na téma nadání od předních odborníků a věnují se výzkumným projektům.

www.centrumnadani.cz

¹⁸ Citace: www.nadanedeti.cz

Občanské sdružení, které vzniklo jako důsledek činnosti skupiny odborníků (pedagogů, psychologů a jiných odborných pracovníků). Poskytují širší nabídku služeb, zejména pro školy, které se zabývají problematikou nadaných dětí, ale také pro rodiče nadaných dětí.

Činnosti, kterými se centrum zabývá:

Vzdělávací a odborné aktivity:

- diagnostické dny ve spolupráci se ZŠ a SŠ, analýza stavu a úrovně vzdělávacího programu jednotlivých škol a jejich následné doporučení rodičům nadaných dětí, specializované programy pro nadané žáky, vzdělávání pedagogů, aktivní pomoc při sepsání ŠVP a projektů pro nadané děti

Fundraisingové aktivity:

- pomoc při hledání sponzorů, mediální a odborná podpora projektů škol a organizací, organizace volnočasových programů pro školy

Volnočasové a pobytové aktivity:

- organizace letních pobytových aktivit pro rodiče s nadanými dětmi, pedagogické pracovník

Průběžné aktivity pro nadané předškoláky

- klub Malý šikula
- klub rodičů s programem pro děti
- týdenní letní soustředění
- společné výlety, exkurze, besídky

Dotazník – pilot/předvýzkum : NADANÉ DÍTĚ V MŠ

Nadané dítě: je takové dítě, které má schopnosti člověka, pro takové výkony určitých činností intelektuálního nebo fyzického charakteru, které se mohou jevit jako výjimečné ve srovnání s běžnou populací.

Potencionálně nadané dítě: je takové, u kterého učitel pozoruje schopnosti, popisované v pojmu nadané dítě, ale dítě nebylo na testech v pedagogicko – psychologické poradně.

1. Otázka: Setkal/a jste se během své praxe v MŠ s nadaným, či potencionálně nadaným dítětem?

ANO

~~NE~~

~~NEJSEM SI JISTÝ/Á~~

(pokud jste na otázku odpověděl/a NE, nebo NEJSEM SI JISTÝ/Á, pak přeskočte na otázku číslo 5 a další otázky již nemusíte vyplňovat)

2. Otázka: S jakými druhy nadání jste se během své praxe setkal/a?

A. Pohybové (sportovní, taneční)

B. Umělecké (hudební, výtvarné, literárně –dramatické)

C. Intelektové (jazykové, matematické, vědecké, technické)

D. Praktické (manuální, sociální)

E. Jiné – popište

3. Setkal/a jste se s nějakými problémy, při práci s nadanými dětmi? (popište je)

• kompenzovala manuální nezručnost,
špatnou koordinaci - ruka - oko

.....
.....

4. Jakým způsobem jste tyto problémy řešil/a? (popište)

zaměřili jsme se na procvičování

oblaků, v nichž bylo dítě podprůměrné!

.....
.....

5. Myslíte si, že Vás vysoká/střední škola, dostatečně připravila pro práci s nadanými dětmi?

~~ANO~~ NE *

6. Spolupracuje rodina nadaného či potencionálně nadaného žáka s MŠ? ANO ~~NE~~ JINÉ

.....

7. Pokud jste na předchozí otázce zaškrtnla ANO uveďte příklady, spolupráce (například: radíte rodičům s vhodným výběrem mimoškolních aktivit, nebo radíte jak s dítětem pracovat doma atd.)

*• nosí vhodná materiálu, výšhopy z domu,
radí se o možnostech rozvoje atd. . .*

.....

Dotazník

Vážená paní učitelko/učitelé,

Jmenuji se Janoušková Barbora a jsem studentkou 4. ročníku předškolní a mimoškolní pedagogiky na Západočeské univerzitě v Plzni.

Ve své bakalářské práci se věnuji problematice práce s nadanými dětmi v mš.

Dotazník, který máte před sebou, obsahuje otázky, které se týkají práce s nadanými dětmi, problémy při práci s nimi a jejich řešení.

Prosím Vás tedy o co nejpřesnější vyplnění dotazníku, které se stane hodnotnou součástí mé bakalářské práce.

Vysvětlení pojmu

nadané dítě: Nadané a talentované jsou ty děti, které jsou identifikovány kvalifikovanou osobou, a které jsou díky výrazným předpokladům schopni podávat vynikající výkony.

Tyto děti potřebují diferencované vzdělávací programy a služby nad rámec běžných služeb, poskytovaných běžnou třídou, aby tak mohly přinést příspěvek sobě i společnosti.

Potencionálně nadané dítě: je takové, u kterého učitel pozoruje schopnosti, popisované v pojmu nadané dítě, ale dítě nebylo na testech v pedagogicko – psychologické poradně.

1. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

SPgŠ Bakalářské (pedagogické) Magisterské (pedagogické) jiné

2. Délka vaší praxe v oboru?

0-5 let 5-10 let 10-20 let 20 let a více

3. Absolvovala jste v rámci DVPP nějaký kurz zaměřený na problematiku nadaných dětí?

ANO NE

4. Setkal/a - setkáváte se během své praxe v MŠ s nadanými, či potencionálně nadanými dětmi?

ANO NE NEJSEM SI JISTÝ/Á

(pokud jste na otázku odpověděl/a NE, nebo NEJSEM SI JISTÝ/Á, pak přeskočte na otázku číslo 5 a další otázky již nemusíte vyplňovat)

5. S jakými druhy nadání jste se během své praxe setkal/a – setkáváte

- A. Pohybové (sportovní, taneční)
- B. Umělecké (hudební, výtvarné, literárně –dramatické)
- C. Intelektové (jazykové, matematické, vědecké, technické)
- D. Praktické (manuální, sociální)

E. Jiné – popište

6. Setkal/a - setkáváte se s nějakými problémy, při práci s nadanými dětmi? (popište je)

MALO PROSTORU PRO PRÁCI S NIMI (PŘÍLIŠ MNOHO DĚTÍ NA TŘÍDÁCH)

7. Jakým způsobem jste tyto problémy řešil/a - řešíte? (popište)

INDIVIDUÁLNĚ - S NIMI PRACUJI RÁNO NEBO
ODPOLEDNE BĚHEM VOLNÉ HRY (ALE SPÍŠE SE VENUJI
DĚTEM, KTERÉ JSOU PORADU → MALO PROSTORU) + PRO NADANÉ DÍTĚ S VÍCEOV.
PROBLEMY - ASISTENTKA + V OBLASTI, VE KT. VYMIKAJÍ, JE VÍCE ZAMĚSTNÁVÁM (V HV - HRANÍ SLOŽITĚJŠÍ
DOPROVODY NA ORFF. NÁSTROJE, V TV - PŘESNĚJŠÍ PROVEDENÍ POHYBU ATD.)

8. Myslíte si, že Vás vysoká/střední škola, dostatečně připravila pro práci s nadanými dětmi?

ANO

NE

STÁLE STUDUJI

9. Spolupracuje rodina nadaného či potencionálně nadaného žáka s MŠ?

ANO

NE

JINÉ

JE TO VELMI INDIVIDUÁLNÍ

10. Pokud jste na předchozí otázce zaškrtnla ANO uveďte příklady, spolupráce (například: radíte rodičům s vhodným výběrem mimoškolních aktivit, nebo radíte jak s dítětem pracovat doma atd.)

DOPORUČUJI ZÁPIS DO ZUS, ZAJÍMOVÝCH KURZŮ

Námětník her, cvičení a činností, nejen pro nadané děti

Tematický celek: Ptáci

Vyhledávání obrázků ptáků v dětských encyklopediích a jejich pojmenování.

Poslouchání ptačích zvuků – CD se zvuky ptáků.

Čtení pohádky s ptačí tematikou.

Při pobytu venku učíme děti rozlišovat stopy ptáků od jiných stop.

Ve výsledku, ptačí stopy poznáme, podle otisku tří silně roztažených prstů.

Seznam činností na téma Ptáci: jsou zde činnosti pro všechny druhy nadání: pohybové, umělecké, intelektové i praktické.

Hra: čáp ztratil čepičku

Učitel vyvolává: čáp ztratil čepičku, měla barvu barvičku – doplní barvu a děti běhají po třídě a snaží se barvy dotknout.

Hádanky: za správnou odpověď dostanou odměnu

pestrý jako šašek, veselé kousky v kleci kuje. Dejte si pozor na pusu, po každém všechno opakuje. (papoušek). Čtyři očka a dvě oči, malovaná křídla. Květiny se za ním točí, každá se v něm zhlídla. (babočka paví oko). Znáš jednoho ptáčka, dobrého zpěváčka, černý nosí fráček, žlutý má zobáček. (kos).

Písnička:

Usnul vrabec za komínem, tichounce tam dřímá, přilož, Jirko ještě souček, ať mu není zima. Sníh už pokryl všechny střechy, na vrabečka padá, přitulil se ke komínu, nahříval si záda. Dobře bylo vrabečkovi v teple za komínem. Co mu dáme, až se vyspí? Slaný rohlík s kmínem.

Rytmus – vytleskávání názvu ptáků a rozklad na slabiky

Pohybová hra: předved' ptáčka

Úkol: reakce na barvy

Popis: skupiny dětí mají názvy ptáků: vrabci – poskoky snožmo, vrány – mávání v upažení, atd.

Reakce na slovní pokyn, ztížení: reakce na barvu (vrabci – žlutá, vrány – červená)

Chůze po provaze – děti chodí po provaze za sebou s menším odstupem

cíl: udržení rovnováhy, koordinace pohybů těla

Pohybová hra: **Zobání**

Dětem dáme kuličky na prádlo a na zemi necháme papírky, pro menší děti – zmačkané do kuliček. Děti mají za úkol jich co nejvíce za pomoci kuliček nasbírat a donést do svého hnízda. Můžeme hrát na skupiny, nebo na jednotlivce.

Výroba ptačího krmítka – např. z PET lahve. Dolní část PET lahve prořízneme a prostrčíme dřívko – bidýlko, na závěr krmítko polepíme barevnými papíry a nasypeme do něj krmení.

Výroba papouška, vlaštovky atd. – z papíru, z různých materiálů.

Pracovní listy:

Příloha č. 1: narození kuřátka – srovnej obrázky, jak jdou za sebou

Příloha č. 2: najdi 7 rozdílů

Příloha č. 3: zakroužkuj papouška, který chybí v řadě

Příloha č. 4: papoušek poztrácel písmenka- najdi cestu k jednotlivým písmenkům

Příloha č. 5: ptačí bludiště – pomoz mamince najít cestu, ke svým mláďatům

Příloha č. 6: sýkorka- písmenka v tajence spoj se správným místem, za pomoci vzorů, které mají sýkorky na bříšku.

Pracovní listy lze využít pro všechny děti, nebo jako individuální práce pro děti nadané, např. při ranní volné hře.

Deskové a společenské hry

Kuřecí olympiáda: otáčení kartiček uprostřed hracího plánu. Kdo si kartičky nejrychleji zapamatuje, může vytrhnout pířko ostatním kuřátkům. Kdo má jako první všechny pířka, vyhrává.
počet hráčů: 2-4 hráči

Doba hraní: 15-20 minut

Věk: od 4 let (lze hrát od 3 let)

Loopin´Louie

Loopin´Louie sedí v letadélku, které se pohybuje a snaží se hráči ukrást jeho slepičky. Cílem je: být posledním hráčem, kterému zbyly nějaké slepičky.

Počet hráčů: 2-4 hráči

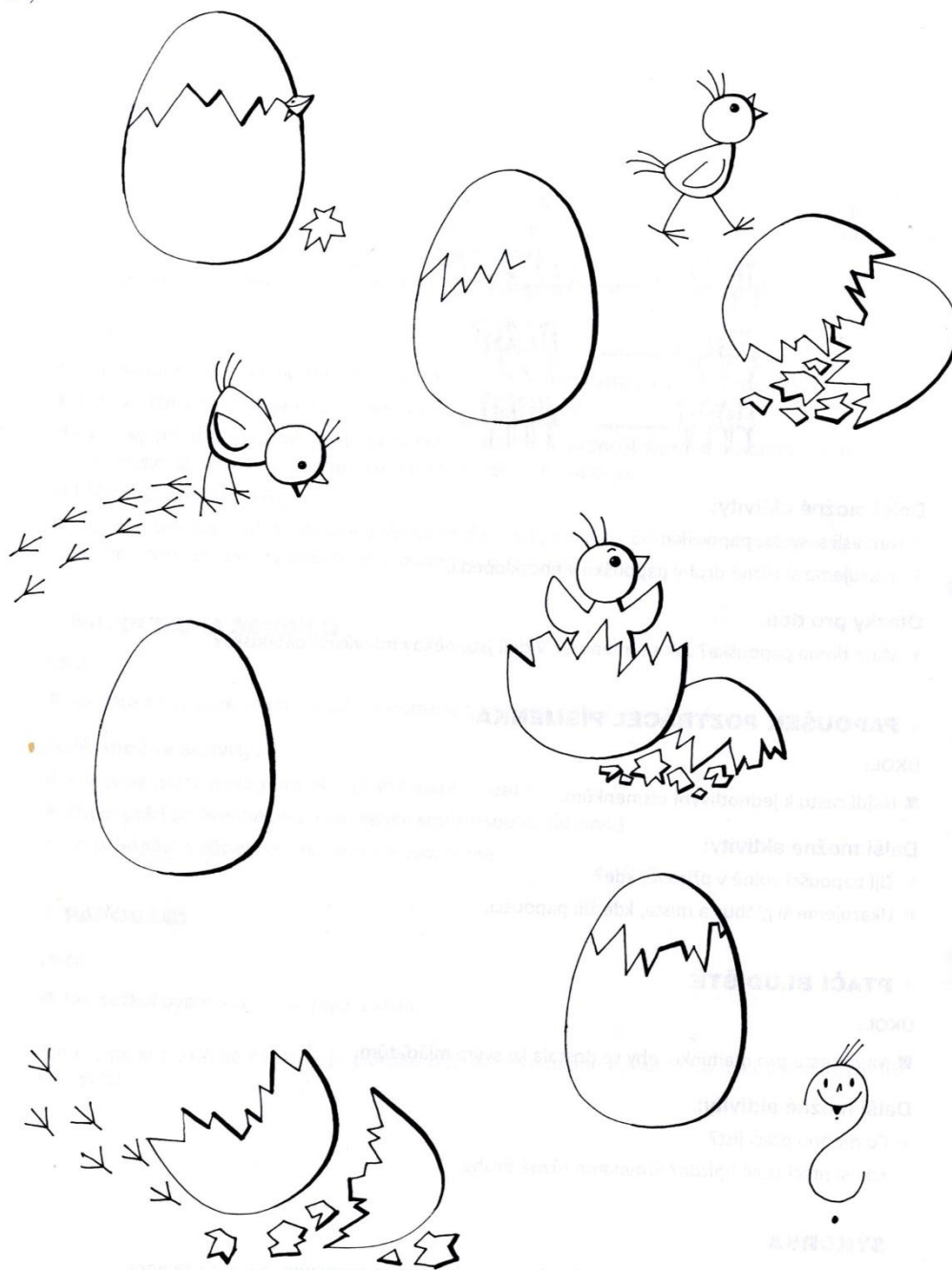
Doba hraní: 10 minut

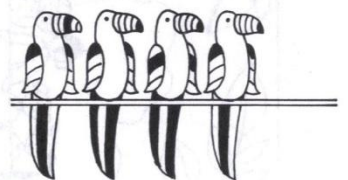
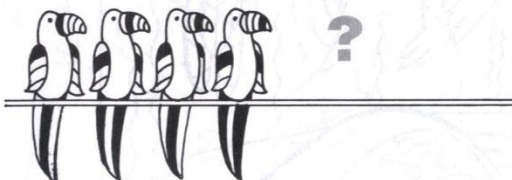
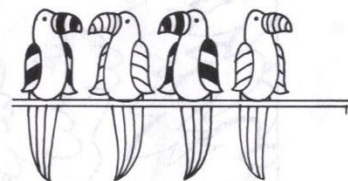
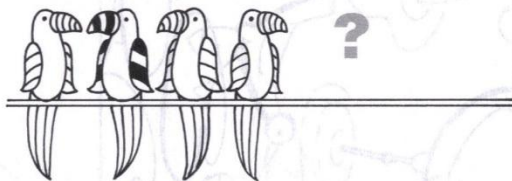
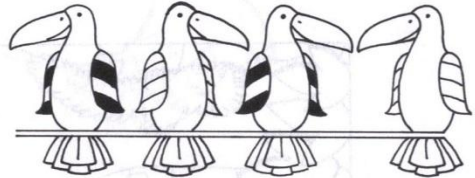
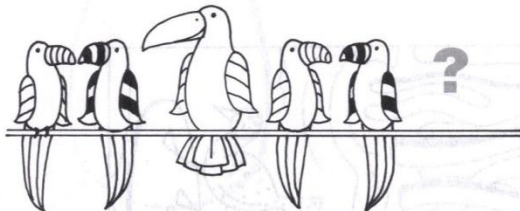
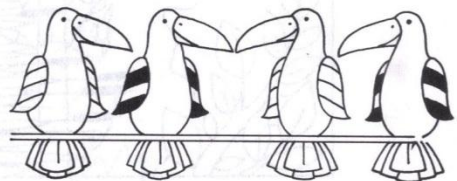
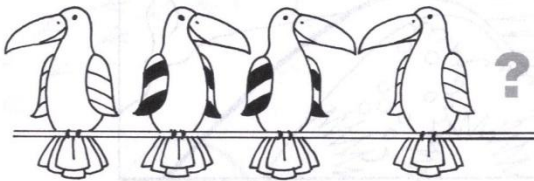
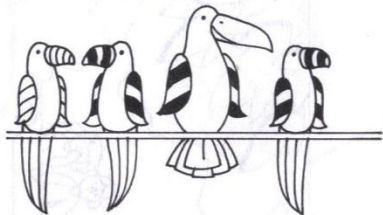
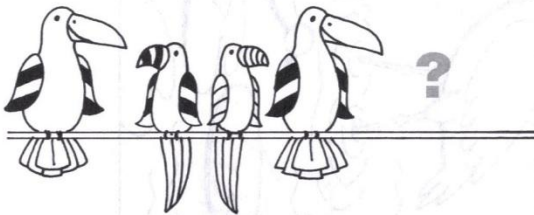
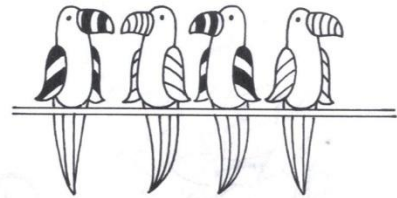
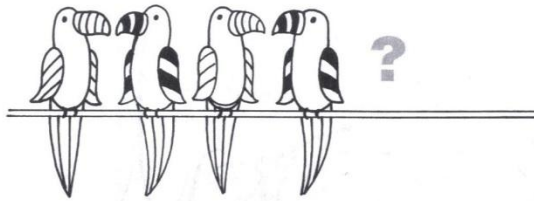
Věk: od 4 let (lze hrát již od 3 let)

Příloha č. 5

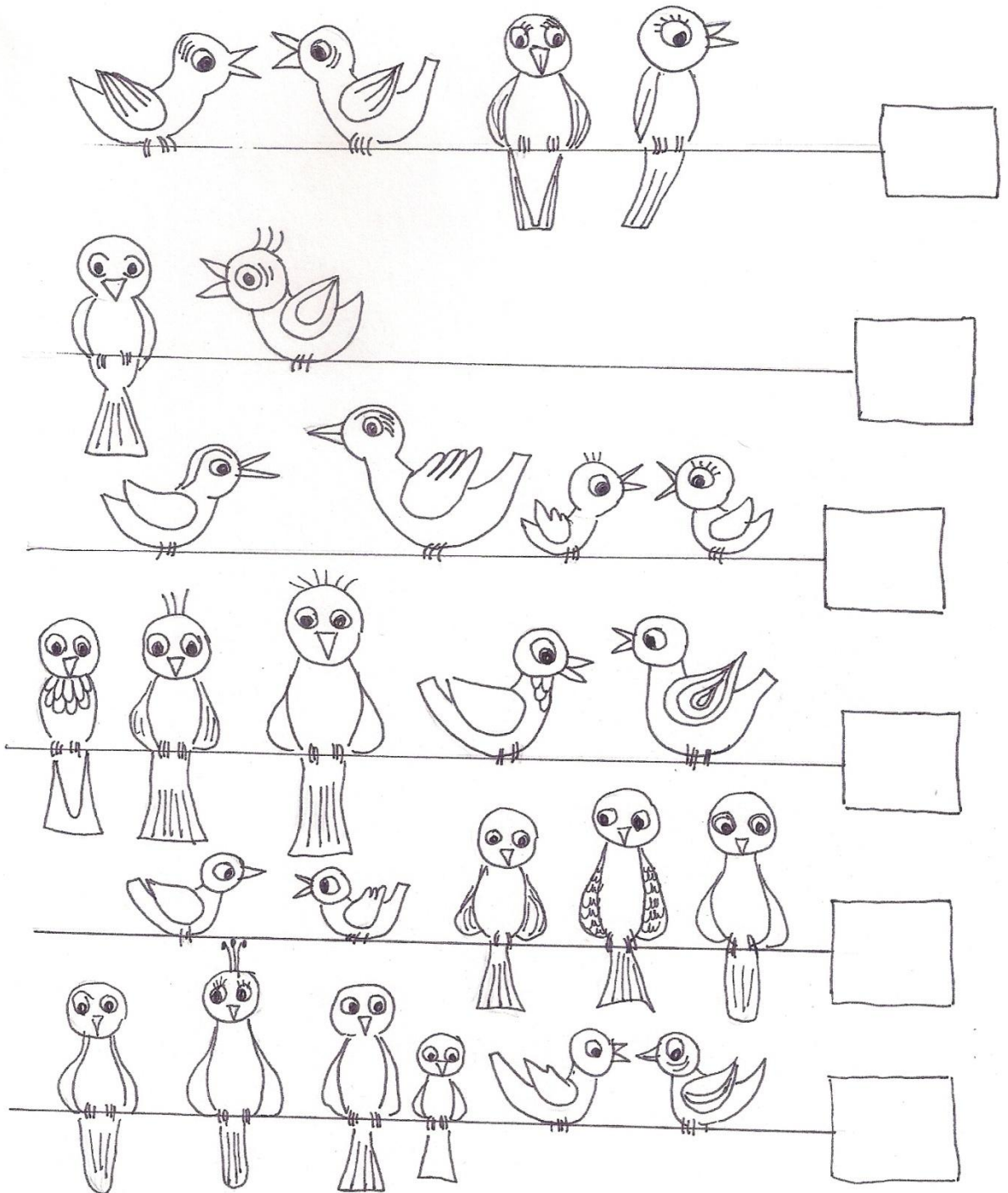

Pracovní list / PTÁCI / **NAROZENÍ KUŘÁTKA**

Pracovní list: Ptáci na drátě

Zapiš do čtverečků číslici nebo tečky tak, aby odpovídaly počtu ptáků na drátě. Ptáky můžeš vybarvit, označit největšího, spočítat, kolik ptáků sedí k tobě stranou nebo čelem...

